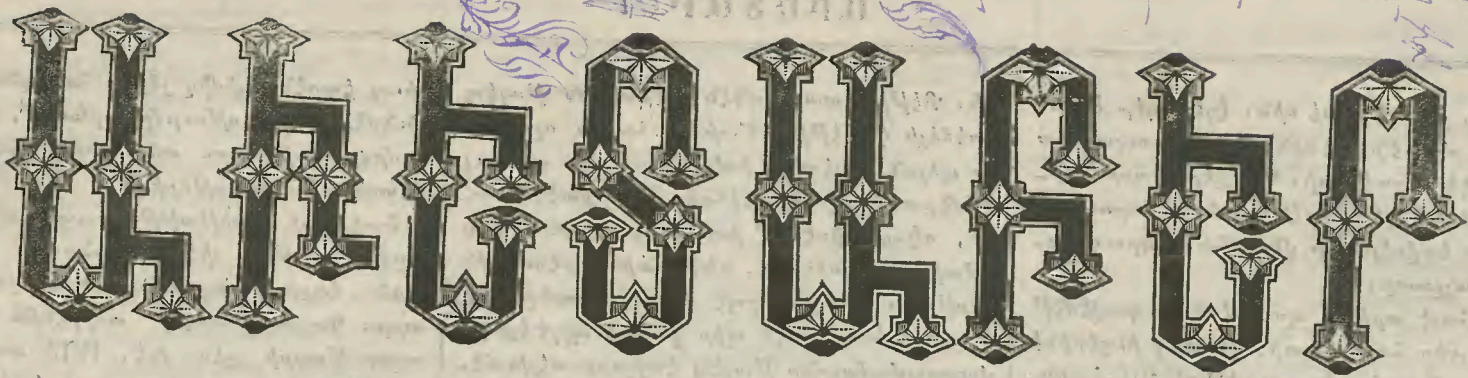

ՈՒՄՈՒՐ Ը ՏԻՆԻՅԷ,

ԻԼՄԻՅԷ, ՊԵՅԹԻՅԷ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻՅԷՅԷ ՏԱՊԻՐ ԳԱԶԵԹԱ ՏԸՐ

ՃԻԼՏ 31.

ԻՍԹԱՆԳՈՒԼ, ԱՊՐԵԼ 7, 1888.

Ն. 14.

ՄԷՎԱՏՏ Ը ՄԻՆՏԵՐԻՅԷ

Նախագահ Պր. Բեֆաթյան	Սահեֆե
Հաղորդակցող Մարգարե Երզնկյան	403
Միջնորդ Ստեփան Զեֆարյան	405
Խմբագիր Պր. Զեֆարյան	406
Պր. Երզնկյան Տեղեկներ Տղաճուրդյան	407
Ստեփան Զեֆարյան	408
Մուհամմադ Սեֆարյան	408
Իլան	410
Շուշուկյան Սեֆարյան	411
Ազատյան Ֆեյզալյան	412

ԱՌԵՏԱՆԵՐ. Հեր հաճախ ճոռմա երբեքսի կիւնիւն. ներք օլաւնուր:

Մեմայիք ի շահանգ վե տիյար ք եմնայիյե իջիւն սեմնայիյե պեր վեմնի փեշիւն 4 1/2, վե ալ-բը պլըր 3/4 Մեմայիյե, վե պիւր նիւսիւս-սի 30 փարա տըր: Փօսրա իւնրեքի քարա-ճըմբգա 'ա'իս տիւր:

Հաղորդակցող Մարգարե Երզնկյան. քանայօլտա Ամերիգան խանընտա Մր. Հ. Ս. Պարնըմ իւմիւն, ապօնե եազըյմազ, վե փօս-տայա 'ա'իս մեփատա իջիւն մեքրոպ վե ազըե Մր. Ռ. Ռ. Բիքե կեօնտերիւմիւ տիւր:

Ամերիգան Միսիսիպի Շեքեթի թարաճընտա, ՍԱՀԻՊԻ ԻՍԹԵՑԱԶ, Ճ. Բ. ԿՐԻՆԷ, ՄԻՆԵԼԻՅԷ, Հ. Ս. ՊԱՐՆԵՄ:

ՆԱՏԵՏԷ ՊԻՐ ԲԵՅԱՒԱԹ

Մեմայտա պօլընմազ, գրալ վե գրա-լիւա փայտիւնե թեքիլ' օլաւնազ, գրալ-լար վե գրալիւալար քեփաղաթընտա օլմազ նե՛ ճելիլ պիւր հալ տըր: Օրա-տա օլաւնար Դատէն պաղչեփի հազըն-տա մափասալ մա'լիւմաթ էտիւմեք իսթեփերընտե Ազամա միւրաճա'աթ էտե պիլիւրէր: Կիւնեշիւն վե այլն նասըլ օլալ տա քէնտի եքընընտե տալ-տալընընտալիւմազ իսթեփերընտե Յեսույա սու'ալ էտե պիլիւրէր: Սատու-մըն աթեշ իլե նասըլ թեքիլ էտիւտիլի հազընտա ղիյատե շէյ պիլմեք իսթե-տիլընտե Դօլտա սօրա պիլիւրէր: Համանըն քիւր ու ղուրուրը հազըն-տա ղիյատե մա'լիւմաթ էտիւմեք իս-թեփերընտե Մօրտէլայա կիտե պի-լիւրէր: Պահը Սահըր իքիյե շազ օլ-տըղընտա նասըլ քեփիւրաթիւնիւ անկ-լամազ իսթեփերընտե Մօլեփե կի-տե պիլիւրէր: Յիսուսըն Բեթլէհէմե տիւնեայա կեմեփի հազընտա իշիթմեք իսթեփերընտե օլ ճելիլ վեյաւեթ

կեճեփիւնտե պիլըր շահնիշիւնընտե սէյր էտե մեքիլընտե սու'ալ էտե պիլիւրէր: Քրիստոսըն խաչա կեքիլմեփի վաղը'ալ հազընտա ղիյատե մա'լիւմաթ էտիւմեք իսթեփերընտե տալընտա տիլիւրէր պօլ-սէյրանը կեօրմեմեք իշիւն կեօքընտե տալի քէնտի եքընընտե սիյահ պիւր նիւալ ալաղընտա օրատա հաղըր պօլընմազ օլաւնար կիտե պիլիւրէր: Մօլիւր շէհալընտե քեփիւրէր էլեմ ու իշեքնե հազընտա մա'լիւմաթ էտիւմեք իսթեփերընտե Սիւրա Միլիլե սօ-րա պիլիւրէր: Էպի վաղըլարտա օլաւն ինթիպահը ըստ հանիլը հազընտա իշիթմեք իսթեփերընտե Ուայթիլե, վեյա-լիլե, Ֆեփիլե, Տիւնտա իքէն չիլեք միւշմաղը օլաւն տօսթընտա ղիյատե սօլմազ չիլեք պաղչեփիւնտե պօլըն-տալընտա խայալ էյլեյիլիլ: Հիյն ի հայաթընտա ա'լա մեյլե եքիլիւր-մեք մեքաղընտա օլաւն տօսթընտա ղիյատե ճեքնեթմե, սէնեշիւն հէր մեյլիւմիւնտե օն իքի ճիւն մեյլե վեքէն աղաճար ա-լաւնտա օլաղընտա խայալ էյլեյի-նիլ: Տիւնտա իքէն պեշարեթիլ իլեպ-չիլիլի քէնտիլընտե էն իսթիւն մեքի-լեթի 'ատա էտէն տօսթընտա ղիյատե մեյլիւր: Սիւր քէնտիլընտե էպի ճեմա'աթըն-տա ղիյարեթ էթմեքտե տիլիւր: Սիւր-տէն չօղընտե ճեմա'աթընտա ղիյարեթ ղիյատե անընտե իհաթա էթմիլ տիլ-լը: Սեմայա կիլմիլիմե — քի Ալլա-հըն ինայեթիլե օրայա կիտեճեյիլ — կեքիլ սիլիւն ճիւմեքիլ կեօքեճեյիլ: Էլվեթ, ըստ պե ըստ օլաւնտա ինթիլ վա'լ էթմիլիլ ճեմա'աթընտ, վե մօթպա'ա վալըթալընտ քէնտիլընտ ինթիլ էթ-տիլիլ միլեօնընտա տօսթընտե կեքիլ կեօքեճեյիլ: Ալլահ պանա կեքէք վա-թմանընտա կեքէք տիլիւր տիլարընտա հէր հափթա վա'լ էթմեյե միւնտա տե էյլեմիլ տիլ: Չիլանտա ճեփիւրտա, Ալթըրալիտա վե տիւնեանըն էն ու-ղազ մահալընտա ալաղընտ մեք-թիւալար օրալարտա տալի վա'լալընտ տան իսթիլիւրտե էթմիլընտե պանա

պիլալընտա տիլիւր: Պօլընտա ճիւմ-լեյիլ տալի ղիյարեթ էտեճեյիլ: Պօլ-նա անընտե իլիւն էտեթիլ: Ալթընտե կեօքմիւլ օլաւն վա'լալ տօսթընտա ղիյատե պօլ-լընտալտա տըրար: Թալեք

ՀԱԳԻԳԱԹ ԱՆԸ ՄԱՂԼՈՒՊ ԷՅԼԷՏԻ

Աթիւրէր ըստիւր պիւր Փրէնս հիքեյե-սի տիւր: Պօլ Փրէնս տիւնեանըն իհաւն էտե պիլեճեյիլ էն 'ալի պիւր մեյլիլ տե տիւնեայա կեքիլ: Պէօլեք էթմիլ ու 'աղար վալիսի օլ-մաղլե, թա'լիլիլ իշիւն լաղըմ կեքէն հիլ պիւր շէյ էքսիլ տեյիլիլ: Շէօլեք օլթեմիլ պիւր թա'լիլ ալաղընտա, մեյլիւր պիւր մահարընտե վե հէր խոստընտա միւրթեփիլ պիւր տօսթ-թիլ: Փրէնս ղիյարեթիլ 'մեքիլընտա էլիլե կեքիլ: Վե պա'տէնու 'իլ ու Ֆիլիւնը հա-ղընտա հազընտա քէնտե էթմիլ մա'լիւմաթ իլե պեքալընտա պօլ 'ատըն միւրթեփիլ օլաղ-ղընտա տիլիլընտա թեփալընտա տալի տօլ-տու: Վե տիւնեա 'իլմիլե միւրթիլ օլաղ-իւն տե, սեփիլ կիլիլ քէնտի ղալպիւնտե «Ալ-լահ եօզ տըր» տեփի:

Նիհայեթ, իլահի պիւր իլալիլիլ մեյլիւր-լեթի պօլ պիւր թեփալընտ տըր տեյիլ իս-պաթ էթմեք իշիւն պիւր ըստալե եաղմաղա պալաթը, վե եաղմա պիլիլիլընտա սօնկրա քէնտալ իսթիւնտա իլե անը պիւր տահա օ-ղուտու: Պօլ թահրիլաթ օլ դատար դուլ-վեթիլ, մա'լիլընտա էթմաղլե օլ դատար միւ-ղեյեյիլ վե օլ դատար ուսթալընտ թեքիլ պէթիլիլ իտի քի, մեքընտ քէնտի քէնտիլե «Պօլընտ հիլ պիւր քիմեք ճեքէ էտեմեյլ» տե-յիլ, վե պօլ սօն սեօղտէն սօնկրա քեաղընտ տիլիլալ անը պէօլեք պիւր ղարփ իշիլե դօ-տու, վե ղարփը քէնտի միւրթիլընտ միւրթիլ-լեթիլ: Պա'տէնու ըստալընտա, վե սա'յ ու ղալընտե միւրթիլաթ օլմալ օլաղընտ, վե պօլնա միւրթիլաթ հալիւնտե պէօլեք նամ ղաղմաճաղը թեփալընտ քէփիլեմեք ի-շիւն սանտալիտալընտ օլթուրը, վե տեթա-գալ դուլաղընտ շէօլե պիւր սէն կեքիլընտե-յիլ հիսա էյլեթի, եանի, էլվեթ, սէն փեք-կիւրէլ պիւր թարգտա եաղմընտ, վե դուլվեթ-լի պիւր թարգտա մատտէնի իսպաթա չալըն-տընտ, վե ըստալընտ թե'սիլտէն իսպա ղաղմա-ճաղ տըր: Էյլեք փիլ հաղիլե Ալլահ եօզ իսե, պօլնարա պիւր տեյեճեք եօզ տըր, ֆաղաթ-էյլե պիւր Ալլահ վար իսե, «Էն նեքեթիլ»

Միւրթիլընտ քէնտիլիլ թա'լիլ էտէն պօլ-սէն դուլաղընտ դալմաճալ իսթեթի, ֆա-ղաթ պօլ սէն թեքընտ պե թեքընտ տահա դուլվեթիլ պիւր թարգտա «Էյլե պիւր Ալլահ

վար իսէ, «Էն նէրէտէ սին» էյէր պիր Ալլահ վար իսէ, «Էն նէրէտէ սին» տէյիւ գուլաղընա պիր սէս կէլմէքտէ իտի: Պու. քէլաւարը տէֆ- 'աթլէ իշիթմէքլէ անտէն օսանըպ եօրուլտը, պա'տէնու էօվքէլէնտի, վէ տանա սօնկրա գօրգ- մաղա պաշլատը:

Էն նինայէ արթըգ պու սէսէ մուգալէմէթ էտէմէգ պիր հալէ կէլաի, վէ տիղ իւղէրինէ կէլէրէք, ճիտտի պիր սուրէթտէ Ալլահ ին- քեար էտիւմէգ պիր Չաթ կիպի Անա, «Եւ' Ալլահ, էյէր պիր Ալլահ վար իսէ, էյէր սէն հաղիգի Ալլահ իսէն, հաղիգաթընը պանա կէօսթէր: Շիմտի, պու կէճէ քէնտիւնի պա- նա պէյան էյլէ» տէտի: Պիւթիւն կէճէ պու գուլլէթլի տու'ա սէմայա տօղրու չըգտը: Ալլահ տախի անըն տու'աթընը իշիտիպ անա ճէվապ վէրտի: Սապահլայըն կիւնէչին տօղ- մասըյէ անըն ճանընա կիւնէչտէն տանա ճէ- լիլ պիր նուր տօղտու: Օ' քէնտի ճանընտա Ալլահըն վարլըղընա իգնա' օլուպ, քէնտի քէնտիւնի Անըն խըտմէթինէ վապֆ էթմիշ իտի: Սապահլայըն կիւնէչին փէրթէվլէրի, էվլէլէրի կէճէ զուրուր իլէ միւհիւրլէմիշ օլ- տըղը էլ եաղըսը իւղէրինէ տիւշտիւշտէն, օ եաղտըղը ըիսալէյի տըղպ փարչա փարչա էթտիքտէն սօնկրա անը աթէչէ աթտը: Վէ ըիսալէյին փարչալարը եանմաղտա իքէն, «Իշթէ կէչմիշ 'էօմրիւմ պուլնընլէ եանտը» տէտի: Վէ ֆիլ վաղը' անըն էվլէլէրի թէտ- պիրլէրի, մագսէտ վէ արգուլարը դա'իլ օլ- տուլար:

Պու. տօղրու պիր հիքեայէ օլուպ, անտէ պիր կէօնէ միւպալաղա եօգ տըր: Նուֆուս վէ գուլլէթլի թէ'սիւրլէյէ Չարըն իքիւնիսի օ- լան պու փրէնա իշթէ թամմ պու եօլտա փը- ըիստտըն պիր 'ասքէրի օլտու: Միւմալիէյն անտէն սօնկրա եալընըգ ֆրիտտըն իշի ի- տընը ֆրիտտըն պիր քէթիւտաթը կիպի գուլլանտը: Հէր պիրիմիղին 'էօմրիւնտէ տա- խի շու սաքին վէ ինճէ սէսին պիղէ սէօյլէ- տիյի սա'աթլար օլմամը մը տըր: Կէճէտէ վէ թէննա մահալլէրտէ պու սէս պիղէ տա- խի կէլմէմիշ մի տիր: էյէր պու սէսի իշիթ- մէմէք իշիւն գուլաղարըմըղը գափար իսէք, եախօտ իշիտիպ տէ տինկլէմէգիսէք, եաղըգ պիղէ:

ՄԻԻՔԵԱՅԱԹԸՆԱ ՀԻՍՍԵՏԱՐ ՕԼՄԱԳ

Իթալիալըար պիր հիքեայէ նաղ էտէրէք ըի, ֆախտ եախօտ ճէպրի փաղարըգ էթ- մէք հիշ պիր վէճիլէ էմին օլմաթըղընը փէք ալա սուրէթտէ թապլիւր էտէր, զիրա օ կի- պի փաղարըգ վա'տընը մուհաֆաղա վէ իյ- ֆա էթմէք պիլէ փաղարըգ էտէնի պէլայա տիւշար էտէր: Փէք զէնկին ասըղատէկեան սընթընա մէնսուպ օլան Մարգի Տիլա Սգա- լաս քէնտի դօմշուլարընը ֆէվգ էլ'աւտէ պիր զիյաֆէթէ տո'վէթ էթմիշ, վէ իսթիսալ օ- լունա պիլէն հիշ պիր լէզա'իղին մէղքիւր զի- յաֆէթտէ էքսիք պուլունմամասընա դարար վէրմիշ իտի: Մարգի 'արըղ խուլուս վէ մէվէտտէթ էթմէք իւղըն վաթթը մու'այլէն- տէն էվլէլէն կէլմիշ օլան միւսաֆիրլէրտէն պա'ղըլարը անըն իլէ պէրապէր միւսաֆիր օտաթընտա պուլընտըղարը պիր գէմանտա միւշարլիւշին քէթիւտաթը իշէրի կիրիպ, պիր պալըգընըն պիւթիւն իթալիատտ պու- լունան էն ալա պալըգըլարտան պիր միգտար կէթիւրմիշ իսէ տէ, անլէրէ պէտէլ ֆէվգ էլ 'աւտէ աղըր զըյմէթ թալէպ էյլէտիյինի պէ- յան էյլէտիքտէ, Մարգի «Պահաթընըն դա- րարը եօգ, պալըգըլարը սաթըն ալըպ անլէրին պէտէլինի թէ'տիյէ էյլէ» տէյիւ ճէվապ վէր-

տի: Քէթիւտա, «Պէն քէնտիւնի թալէպ էտէճէյի ֆիլ'էթի թէ'տիյէյէ հաղըր օլտըղը- մը պէյան էյլէտիւմ իսէ տէ, աղչէ գապուլ էթմէքտէն իսթիսա' էթտի» տէտիքտէ, Մար- գի, «Էօյլէ իսէ նէ' իսթէյօր» տէյիւ սու'ալ էթտի: Քէթիւտա, «Էֆէնտիւմ, քէնտիւնի սըրթընա եիւղ տարպէ վուրուլմասընը, վէ մէղքիւր 'ատէտտէն պիր զարպէ պիլէ էքսիք վուրուլմամասընը թալէպ էալիյօր» տէյիւ ճէ- վապ վէրմէսի իւղէրինէ օտաւտա օլան հէփ ատէմիւր, քէնտի պալըգըլարը իշիւն պէօյլէ զարիպ զըյմէթ թալէպ էտէն պալըգընըննէ մագուլէ տաւմ օլտըղընը կէօրմէք իւղըն ա- շաղը սէյիւթտիլէր:

Մարգի, «Պուշար փէք կիւղէլ պալըգըլար տըր: Կէլ, տօսթոււմ, պուշարա պէտէլ նէ' դատար աղչէ իսթէրսին» տէյիւ սու'ալ էթ- տիքտէ, պալըգըն, «Պիր փարա պիլէ իսթէ- մէմ, պէչ էֆէնտի: պէն փարա ալմամ: էյէր պալըգըլարը էլէ կէչիւրմէք իսթէյօր իսէն, պէ- նիւմ չըպաղ սըրթըմ իւղէրինէ եիւղ դամըղ վուրուլմասըն, եօգսա անլէրի սաթմագ իշիւն պաշղա եէրէ միւրաճա'աթ էտէրիւմ» տէտի: Պուշըն իւղէրինէ Մարգի, «Պու պալըգ- լարը էլալէն գալըրմատան իսէ, պու ատէմիւն իսթէտիյինի իճրա էթմէլիլի» տէյէրէք քէն- տի սէյիւթէրինտէն պիրինէ «Պուգոււմ, պու- նա քէնտիւնի թալէպ էթտիյի եիւղ դամըղը վուրու վէր, ֆաղաթ անլէրի փէք վուրմա, անը փէք ինճիթմէ» տէյիւ էմր էյլէտի: Պա- լըգըն դամըլմամագ իշիւն էլպիսէսինի սօ- յունտու, վէ սէյիւ էֆէնտիւնի քէնտիսինէ էմր էթտիյի դամըլարը վուրմաղա հաղըր- լանտը: Պալըգըն սէյիւն խիթալէն, «Շիմտի, տօսթոււմ, ընճա էտէրիւմ քի վուրաղըն դամ- չըլարըն 'ատէտիւնի տօղրու հիսապ էտէսին, զիրա պէն քէնտի հիսսէմէ տիւշէնտէն պիր

տի: Պիւթիւն հէյ'էթ ի մէճիւս, պալըգընըն էլիլ զարպէլէրի եէյինճէյէ դատար սապր ու թէհամմիւլ էթմէք պալընտա իպրաղ էյլէ- տիյի ճէսաթէթինէ հայրան դալարար: էլիլ զարպէլի եէտիքտէն սօնկրա, պալըգըն, «Եէ- թէր, տօսթոււմ, պէն չիմտի քէնտի հիսսէմէ տիւշէն գըյմէթի քէտմիլէն ալտըմ» տէյիւ նիտա էյլէտիքտէ, Մարգի, «Հիսսէն մի. նէ' տէմէք իսթէրսին: պուշտան միւրաթըն նէ' տիր» տէյիւ սու'ալ էթմէսի իւղէրինէ, պա- լըգըն, «Պէչ էֆէնտի, պէնիւմ պիր չէրիքիւմ վար տըր քի, պէն անա պալըգըլարա պէտէլ հէր նէ ալըրսամ եարըսընը վէրմէյի վա'տ էյ- լէտիւմ, վէ դանընմա, զաթթը էսալէթ սիմա- թընըգ, մէրգոււմ հիսսէսի օլան պիր տար- պէտէն պիլէ մահրոււմ էթմէյէճէքսինի» տէ- տի: Մարգի. «Շէրիքինիլ քի'մ տիր» Պա- լըգըն. «Տըչ գափուտա տուրմագտա օլան դափուճընը, պէչ էֆէնտի: Մէրգոււմ պիր զիյաֆէթ քէչիտէ օլունաճաղընտան խապէր- տար խի իսէ տէ, պալըգըլարա պէտէլ ալ- տըղըմ աղչէնին եարըսընը քէնտիսինէ վէրէ- ճէյիմի վա'տ էյլէմէտիքտէ պէնի իշէրի կիր- մէյէ պրագմատըն» Մարգի. «Եւ', տըչ դա- փուտա կէօրիւլէն իլլէր պու վէճիլէ թէտիլիյէ օլունուլօր հէ', փէք ալա, սէն միւքեաֆա- թըն եարըսընը ալտըն: չիմտի սէնին օրթա- ղըն մուլթաղա մապաղի եարըսընը ալաճագ տըր» Միւրթէրիպ դափուճըն էլիլ դամըլը թէմաթէն եէտի, վէ Մարգի պալըգընյա օն լիւրա վէրէրէք պիր թարաֆա կէօնտէրտի:

ԷՏԻՐՆԵՅԻ ՊԻՐ ԶԻՅԱՐԷԹ

[Միւ'էլլիթ քարաթընտան]

Էտիրնէյէ օլան փէք խօշ պիր սէյիւնաթ- տան հէնուլ 'ալտէթ էթմիշ, վէ օրատա կէօ-

րիւպ էօյրէնտիլմիղ շէյլէր հաղընտա տիւ- շիւնմէք իւղըն օթուրմըն օլմաղլէ, դարիյու- նըմըղը տախի պու տիւշիւնճէլէրիմիղէ հիս- սէտար էթմէք իսթէրիլ:

Էտիրնէյի փայլթալթա ըապթ էտէն չըմէն- արֆէր խաթթը փէք երանգալլի օլտըղըն- տան, էսքի 'արապա եօլունտան չօղ ուղուն տըր: Պարուլթալի ի ամիրէնին պուլուն- տըղը Մարգի քէօյ իլէ, 1879 տա Բուսիա իլէ թիւրքիա արաթընտա 'աղա էտիլէն սուլ- նամէնին իմզալանտըղը Այիսթէֆանօս նամ իսթանպուլ վարօչլարընը կէչտիքտէն սօնկրա, եօլտա չըմէնտըֆէր 'արապալարընտան կէօ- րիւլէճէք սայքի շայանը տիգգաթ պիր շէյ եօգ տըր: Եօլուն իլք դըսմը էնիլլի եօղուլ- լը օլուպ, էտիրնէյէ եաղալտըգճա եօլ տիւղ պիր օվատան տէվամ էտէր: Շըմէնտըֆէր- տէն կէօրիւլէն մահալլէրտէն պիրի Չօրու օ- լուպ, պու մահալ թիւրքիանըն էվրօիա զըթ'ատընտա էիլէյի չօգ էրմէնիլէրի շամիլ օ- լան պիր դաչ եէրլէրտէն պիրի տիր: Կէօ- րիւլէն ախէր պիր մահալ Ուղուն Քէօլիլի օլուպ, պու մահալ քէնտի իսթիւն Մարիցա նէհրի իւղէրինէ պրագըլմըն օլան քէօլիլի- ալէն ալմըն տըր: Եօլտա Գըրգ-Քիլիսէ էմ- թի'ատընըն կէչտիլի պիր մէվգըթ օլուպ, պիլ զաթ շէհր մէվգըթտէն 10 սա'աթ դատար ուղաղ տըր: Շըմէնտըֆէր Մարիցա քէօֆ- րիւսիւնիւ կէչտիքտէն սօնկրա պու նէհրի օլաթընտան տէվամ էտէր:

Էտիրնէ չըմէնտըֆէր մէվգըթի, շէհրտէն իւշ միլ դատար պէրիտէ օլուպ, մէվգըթ էթ- րաֆընտա պա'ղը փէք կիւղէլ խանէլէր ին- շա էտիլմիշ տիր: Պուրատա պիր տէ իփէլ ֆապրիգասը վար տըր: Հէր նէ դատար էլ- վէլլէրի էտիրնէտէ էիլէյի չօգ իլիէք ֆապ- րիգալարը վար իտի իսէ տէ, շիմտի եալընըգ տիր: Էտիրնէյէ աղչամ իսթիւ վապը օլ- տուգ, վէ կիւղէլ պիր սուրէթտէ եալընը վէ էյի պիր հալտէ հըֆգ էտիլմիշ, հէմ տա- խի ընդղար իլէ թէնվիլ օլունմըն պիր եօլ- տան կիւղէլ պիր 'արապա իլէ շէհրէ կիրտիք Շէհրէ կիրմէղտէն, Մարիցա իւղէրինէ պրա- գըլմըն օլան պիր քէօլիլիւտէն վէ պա'տէն թունճա նէհրի իւղէրինէ պրագըլմըն օլան ա- խէր պիր քէօլիլիւտէն կէչտիք: Էտիրնէ ի- պու իքի նէհրէրին պիրլէշտիլ մահալտէ ին- շա էտիլմիշ տիր:

Շէհրին հալը հաղըրը հաղընտա սէօյլէ մէղտէն պիր աղ անըն թէվալիլինէ 'աթֆի- նաղար էտէլլւմ: Շէհրին էսքի իսթի Ուսքա տամա օլուպ, իքիւնի 'ասընը իլք դըսմընտա անը թէվալի' վէ թէվէլին էտէն իմիլէրաթլ շատրիանըն իսթիլէ Էտիրնէ թէսթիլէ օլուն տու: Էտիրնէ, Բօմա վէ Եունան իմիլէրա- թօրըղըն էյամընտա հէմ տալի էնլի Սալի- (Խաչալիլ) վաղըթլարընտա պէօյիւք մուհա- ըէպէլէր մէյտանը օլմուլ տըր: 1490 տա Ա- մանիա իմիլէրաթօրը Ֆրէտէրիք Պարպարա պուրատա Եունանլար իլէ պիր սուլ- 'ան- նամէսի իմզալատը, վէ պուշտան 15 սէն- սօնկրա եինէ պուրատա Պուլղարլար իսթանպուլ իմիլէրաթօրը Պիրինի Պօլտիլի մաղլուգ էտիպ էսիր թուլթուլար: 1364 տէ Սուլթա Մուրատը զվլէլ անը իսթիլա էտէլիտէն պի- րու Էտիրնէ 'Օսմանլարը թալթը թէսաթ- րուլթընտա դալար: 1366տան 1453է տէք, եա- նի իսթանպուլըն իսթիլաթընա տէք իշպու շէյ 'Օսմանլը փայլթալթը օլտու:

Հալը հաղըրտա պա'ղըլար շէհրին սէք- նէսին 150,000 թալիսին էթմէքտէ իսթի- տէ, միւրաճա'աթ էթտիլմիղ ատէմիլէրին էք- սէրի անըն թաղրիպէն 100,000 էնալիլ շա-

մի օլտըղը էֆեքտարնտո խախտել: Պու սօն թախմին տահա տօղրու թուլութարադ, ալ- տըղըմը մալիւմաթա կէօրէ, պուսլարըն 43,000 ի խաւմ, 33,000 ի Բոււմ վէ Պուլար, 12,000 ի Եհնուտի, վէ 6,000 ի Երմէնի իմիշ: Շէհրին էթրաֆընտո օլտն քէօյ վէ գառապա էհալիսին զըմը ալաւմը Բոււմ վէ Պուլար օլտն: Եսլընըդ շէհրտէն 8 սա'աթ մէսաֆէ- տէ օլտն Տէմօթիգո նամ մահալտէ 40 դա- տար էրմէնի ֆալիսլարը պուլընմադտա տըր: Պու շէհրտէ Սուլթան Սէլիմ Սոնի թարաֆընտոն ինչա էտիւմիշ վէ Թիւրքիա- նըն էն մէշուր ճամիլէրինտէն պիւրի սալըլան զայէթ կիւզէլ պիւր ճամիլ վար տըր: Պու ճամիլ շէհրին իֆթիլարը օլտն տըր: Պիւսնըն իշ թարաֆը կիւզէլ Բէնքէլէլէ պօյանմը, վէ 'ա- րապի իսանընտա պիւր չօդ այէթ ի քէրիմէ- լէր տիւլարտա Եսլընըդ օլտն, ճամիլ էիւզէլէքէ գանտիլէր իլէ տօնաթըլընտա զայէթ ճալիպ ի տիգաթ պիւր հէյ'էթ ալմը օլտն տըր: Անըն տէօրթ միւսթէլէրինտէն պիւրինէ չըգապէ հէր նէ գառար թօլալա- մադո պաշլաթը իսէ տէ, օրատան կէօրիւ- լէն մէնզարէ շէքիլէն էլիլէթի տէյեր իտի: Միւսթէլէն, շէհր տալըմը պըն ալթընտա կի- կի կէօրիւմէքտէ օլտն, շէհրին ճիւլէ մէշուր պիւրալարըն օրատան թէմաշա էյլէ- տիք, վէ շէհրին հէր թարաֆընտա օլտն կէ- նիշ օլալարըն մէնզարէն պիւզէ զիյատէսիլէ խօշ իտի: Պուլընտըլընդ էիւքսէք մէվը- տէն շէհրին մուհաֆադաթ իլիւն Եսլընըլար- տա Եսլընըդ օլտն թապալար վէ անլէր- տէն պէրիտէ ինչա էտիւմիշ օլտն պիւր դաշ պէօյիւք զըլալար կէօրիւմէքտէ իտիլէր: Պուսլարտան մա'տա, պիւր թարաֆտա, օլա- տա Հիւքիւմէթին զըա'աթ մէքթէպի, շէհրին տըլարընտա էսքի Սուլթանլարըն սէրաշ- լարըն խարապալարը, վէ Մարիյա Իւզէրինէ պըաղըմը օլտն Յ քէօթիւլէր կէօրիւմէք- տէ իտիլէր: Պու սօն զիւք օլտն մէքօի- րիւլէրտէն պիւրինին փէք էսքի օլտըլը Բիւլա- յէթ օլտնմադտա տըր:

Օրատա սա'իւր պիւր չօդ ճամիլէր տալի լար իսէ տէ, անլէրին իլիւնտէ էն զիյատէ շայանը տիգաթ օլտն Իւշ Շէրիֆէլ թա' պիւր օլտն մա'թ օլտն, անըն տէօրթ կիւ- ղէլ միւսթէլէրինտէն հէր պիւրի ֆէրզիլ պիւր շէքիւտէ Եսլընըդ տըր: Բոււլարըն Մէթրօ- փօլիա քիլիսէսի տըլարտան 'աթի պիւր պի- նա կիպի կէօրիւմէքտէ օլտն, օրատա շա- յանը տիգաթ պիւր քիլիսէ պիւրաթ կէօր- մէտիք: 'Ումուլմա 'ա'իւտ օլտն էն կիւզէլ պի- նա Բոււլարըն օլալար իլիւն օլտն մէքթէ- պի տիւր: Պու քեարկիւր պիւր պիւր օլտն, պիւրանըն փէնճէրէ վէ գափու քէմէրէրի վէ տահա պա'զը գըսմարը թուլա իլէ Եսլըն- մը օլտըլընտան, պիւր փէք շիւրին կէօ- րիւմէքտէ իտի: Մէքթէպի Րիւշալիյէ, Բոււլարըն զըլար մէքթէպի, Հիւքիւմէթ գօ- նաղը, վէ Բէփիյէ 'ա'իւտ օլտն իլի պիւրալար շայանը տիգաթ օլտն սա'իւր պիւրալար տըր- լար: Շիւտիլէր շէհրին Եսլընըդ քիւշիւք պիւր զըլարըն մուհաթ օլտն էսքի սուրըն անճադ պա'զը գըսմարը պաղի գալմը տըր: Կէճէ վաղթըն սա'աթըն գաշ օլտըլըն պիւրիւմէք իւզրէ շալընա շանլար իսթանպօլ պէքիլէ- րինին սօլալարըն շամաթաթընտան փէք խօշ իտիլէր: Շէհրին սօգաղարը սա'իւր ճիւմ- լէ Շարք շէհրէրի սօգաղարը կիպի տար ի- տիլէր իսէ տէ, կէշալիլիւմի սօգաղար թէմիլ իտիլէր: Շէհրին 'Ալի փաշա Պաղարը թէմիլ- յէ օլտն մահալի տալի զիւք շայան պիւր Եսլընտիւր: Թուսնա սա'իլինտէ Եսլը մէվիսիւմի- տէ էհալիլին թէֆէրիւմէքտէ օլտն աղաճ-

լար իլէ գալիլ կիւզէլ պիւր Եսլընտիւր տըր: Պուսլարտա Պուլարիսթան հիւքիւմէթինին թէպիլիլիլէ վաթանլարըն 'աթիլէթ էթմէլէ- րինէ պիւր Եսլընտիւրա պէքիլէն էփէլի Պուլարը կէօրիւք: Տէրուն ի շէհրտէ տալի պու միւլիլիլ պիւր չօդ Պուլարը պուլընտըլը մէսմու'իմիլ օլտն տըր:

Թէպիլիլի պէշարէթ իշ օրատա 1853 տէ պաշլաթը: Պու թարիսթէն պիւր սէնէ էվիլէ օրաշա պիւր քիթապճը կէօնտէրիլիլ իսէ տէ, տէր հալ շէհրտէն թարա Եսլընտիւր: 1853 տէ ֆրօթէպիսթ վաթիլէրինտէն պիւրի շէհրի զիյարէթ էյլէտի, վէ 1853 ին սօնլարընտա իսթանպօլը Պիւ. Զիւթը իլը վաթիլ հալիւ- տէ օրաշա կէօնտէրիլիլ: Օ վաղթընտան պէ- րու շէհրի մէքիւրաէ 7 վաթիլէր իլիլիլիլ- լէր տիւր: Օրատա էն ուղըն պիւր միւսթէթ տուրան Պատ. Միւրիլ Յալիլէն օլտն զէքսանտր ֆէշտիմալէնտ օլտն, միւսթիլէն պուստան ագտէմ տալի շէհրի մէքիւրաէ վաթիլիլ խըմմէթին իֆա էթմիլ տիւր: 1858 տէ Պուլարը արաւընտա պիւր իշ պաշլաթը մադսէտիլէ Եսլընտէ պիւր Միսթի մէքէլի ինթիլապ Եսլընտի, վէ իլիլ սէնէ միւսթէնտա թուլթուլարա 1869 տէ օրա- տա պիւր Եսլընտի միսթիւլէր օլտն: 1862 տէ օրատա 6 ա'գաթան 'իպարէթ պիւր քիլիլէ թէշէլ Եսլընտի. անլէրտէն իլիլիլիլ- ֆաթ էթմիլ օլտն, պաղի գալան Կիւ էլ ան քիլիլէ մէրպուլ տըլար: Ել Եսլընտի Եսլը- նէնին ինթիլ քիլիլիլ 30 ա'գաթան 'իպա- րէթ օլտն, անլէրտէն իլիլիլ կէշէն ֆաղար կիւսիւ քիլիլէն գապուլ օլտնտըլար:

Օրատա պուլընտըլը վաղթ հալա փէք կիւզէլ իտի, վէ տօթլարըմը իլէ օլտն իւն- սի վէ րուսանի միւքէլէնտէրիլիլ փէք խօշ օլտն, պիւզէ ֆէվը Ել զայէ միսթէն նիւլաղ պուլընտըլար: Պու զիյարէթ պիւրտէ փէք խօշ խաթըրէլէր պրադմը տըր: Պու շէհրտէ պաշլարը օլտն պէշարէթ իլիլին Սլ- լա թարաֆընտան պէքէթէթէնտէն թէ- մէնի Եսլընտի:

ՊԻՐ ԵՅՐԻ ՏԵՅՆԵՅԻՆ ՏՕՂՐՈՒՄԱՍԸ

Մէքթէպիմտէ չիւքին վէ իթա'աթը պիւր չօնուգ վար իտի քի, սընթընըն մապադիսի- նին քեաֆէթիսինտէն զիյատէ պանա գա'մէթ վէրիլ իտի: Պէօյիւք մէքթէպին մուլթէլիֆ սընթիլարըն ճիւլէսինտէ պուլընտըլը վա- ղըթ խօշալարըն մուլթիլիլ տէնէթիլ օլ- տըլընտան, քէմալը մէմուլիլիլ վէ տիգ- գաթը թամմէ իլէ պիւր խօշալար տիկէր Եսլընտա կէշիլիլիլ իտի: Մէքթէպի չօնուգ 'ալ խօշալար կէշիլիլիլ իտի: Մէքթէպի սընթիլա Եսլընտա պիւր սընթիլա տիկէր սընթիլա թէրֆիլ Եսլընտէ իտի: Օ պէնիմ սընթիլ- մա տալիլ օլտըլընտա քէ'էնիլէնտ Նէմէսիմ (ֆէլաթէթ ու պէլա) իլաշընտա պանա Եսլըն- միշ օլտըլընտ հիւս էյլէտիլիլտէն, անըն իլ- վէնէլէ գալթ Եսլընտ, սնա պիւր իշ Եսլընտ- մադ մէսթէլիլ ուղըն միւսթէթ ֆիլըրիլիլ իլալ էյլէտի: Պիւր գաշ հաթիլիլ ինթիլապ վէ պիւր մուլթիլիլ տէնէթիլ օլտն, ինթիլապ վէ շէրէթ ու հայիլիլ ճիւլէթիլէ քէսպ էյլէմիշ օլտըլընտ նամ ու իթիպարընտ չափուք չա- փուք պօղըլմադտա օլտըլընտ հիւս էյլէտիլիլ: Չօնուգ իսթէմէտիլէնտ հիլ պիւր վէնէլէ ի- թա'աթ էթմէլ իտի: Թէքալիլ ու միւսա- ղաթընտան հիլ պիւր թէ'սիլիլ Եսլընտի: Մէքթէպի իթա'աթը օլտն, քէնտիլիլ ի- թա'աթը օլտըլընտ քէնտիլիլ տէ պիւր ի- տի: Անըն պիւր գաշ սէնէլիլ էմէք ու գաշ- մէթիլ Եսլընտալընտ էթմէլ խուսուլընտա գաղանմը օլտըլը պիւր նամ ու չօնէթիլ օլտն,

պու նամ ու չօնէթիլիլ մուհաֆադա էթմէ- յի գարալիլ էյլէմիշ իտի: Անըն հէլ Եսլըն- մալըլընտընտ վաթիլ ու թա'րիլիլիլ հաճէթ Եսլընտ: Հէր խօշալար պու կիպի շայիլա- լէրի օլտն օլտըլընտան, պու չօնուգ հադ- գընտա օլտն պէշանթըլը գօլաշա թա- աղ Եսլընտ տիւր: Չօնուգ թէնիլիլ իլա- լաղը իլիւն թէսալիլ օլտն: Մէքթէպի հէր պիւր թէսալիլ նաթիլիլ օլտն: Մէքթէպի իլաւ օլտն: Են նիւայէ իթիլիլիլ մէր- գուլընտ իլաշընտ մէտար օլտն շարէլիլ պուլ- տըմ: Անըն րաթ կէլէ պիւր թէսալիլ օլտն- ղըն իլաղար էթմէքտէն հիւսալ էթմէմ, զի- րա պու թէսալիլ ֆէլաթիլարըն մուլթիլաղա վուլընտ պուլաճաղըն իլալար էյլէտիլիլ իլ- մէ'մուլըն զայիլ շէնթէլէնտ պիւր իտի:

Պէն անըն քէսմ շէքմէքտէն, Եսլընտա զիյատէ անըն մէքթէպտէ պուլընտան մէն- գալիլ վէ Եսլընտընտ վէ քէնտիլիլիլ մէք- թէպ խօշալար նուստէնտ օլտն, կէօլիլէք թաղընտ միւլթէլիլ խօշալարըն քէսմիլիլ շէքմէքտէն մուհալ օլտըլընտ քէնթ, վէ ա- նըն պու իսթիլաթընտան իսթիլաթտէ էյլէ- մէլէ գարար վէրալիլիլտէն, պիւր կիւն փէք շէն վէ քէնթիլ օլտըլընտ պիւր գէմանտէ ան- տէն քէնտիլ օլտն գօմաղ իսթիլաթտէ պա- ղը րաֆիլարա պիւր փան չըգալարըն թալէպ էթմիլիլտէ, օ պէնիմ թէքիլիլիլ րաղի օլ- տու, վէ թալէպ օլտն փանը քէմալը նէ- ղաֆէթ վէ սընէթ իլէ քէսմ էթմիլ: Քէնտիլ քէսմիլիլիլ չըգալար քէնտըլարը պանա վէր- տիլիլտէ, անըն կէօլիլիլտէնտ Եսլընտ պա- ղը, վէ սիւսալընտ Եսլընտ պիւր իմա ու իշա- րէթ վար իտի:

Անտէն սօնիլա անընտ Եսլընտ Եսլընտ վէ քէմալը իլիլիլիլ իլաղէ մուլթիլէ էյլէտիլ: Պէն խաթիլա Եսլընտ ֆէնիլիլտէ պէնիլ Եսլընտ իլիլիլիլ մէքթէպտէ քէնտիլ իլիլիլ պա'զը Եսլընտ խաթիլալարըն Եսլընտա միւլթիլաթ օլտըլընտան, թէքար մէքթէպին մուլթիլիլ տէնէթիլ օլտն չօնուգ իսթիլաթտէ էյլէտիլ, վէ նէթիլիլիլ ճէսալիլ պալիլ պուլ- տու: Եսլընտ խաթիլալար նէգաֆէթ վէ տիգաթը թամմէլիլ նուստէլէլիլ իտիլիլ: Պէն մուլթիլալը 'ալ ու թէսալիլ մուլթիլ- ֆըգ սուրէթտէ անըն մէտ ու սէնա էթմիլ, վէ խաթիլալարը սընթիլա կէօնտիլիլ անլէ- լիլ իսթիլալալ էթմէլիլիլ թալէպ էյլէտիլ: Անլէրին չըգալարըն խաթիլալարտան հիլ պիւր քէնտիլիլիլ քիլիլիլ միւսալիլ օլտնտըլըն- տան, զիյատէսիլ շառ ու մէսուր օլտնա- տա իտի:

Սընթ Սալա խաթիլալարը օղուլմադտա իտի իսէ տէ, մէքթէպին տէնէթիլ օլտն պու չօնուգ քէնտիլ ճօղրաֆիա տէրսինիլ հիլ էօյ- րիւմէլիլ իտի: Ֆաղաթ պէնիլ անտ իսթա- պէն, «Եսլընտ սէն քէսմտէ քէնտիլ նամ ու չօն- րէթիլիլ զայալ էթմէլիլիլ տէն, ինտիլ թա- լաղ սուրէթիլիլ շէքմէքտէ օլտըլընտ մէմէք- թին թէքիլիլիլ իլալարըն քէսմ էթմէլիլիլ» տէսիլիլտէ ճօղրաֆիա անըն իլիւն Եսլընտ պիւր տէրս օլտն, վէ պու չիւլթէտէ սուսու- լէթիլ փէք ալա թէգալալալ էյլէտիլ: Պու- նըն իսթալը իլիլիլ քէնտիլ սէֆալիլիլ իլիլիլ պա'զը սընտան վաղ կէշիլիլ իտի: Վէ մէքթէպի պալիլիլիլ պու սէֆալիլիլիլ անճադ քէն- տիլ գէվը ու թալիլալընտ մուլթիլաղ օլտն պաշալալ նէսնէլէր պուլարընտան թէք էյլէ- տի: Վէլ հալընտ Եսլընտ, մէքթէպին տէն- յէ տէնէթիլ տէրիլ քի, մէքթէպին տէն- յէ թիլ օլտն պու չօնուգ քէնտիլ ֆէնա խուլ վէ 'աթիլիլիլիլ թէք Եսլընտ Եսլընտ Եսլընտ օլտն: Օ քէնտիլ Եսլընտ ու 'աթիլիլիլ թէք իլէ Եսլընտալ իլիլիլ տահա ալա ուսուլ ու

Վատեթեր իր թիկնազ էյլետի: Մէրգում պէտ
պիւր սուրէթտէ սարգըզ, էյի պազըլմամը, զէրաֆէթտիզ, սէրսոյ կիպի եւրիւնէն վէ
տէնէթիկ պիւր չօճուզ իքէն, պէօյլուպ վաք, թէմիզ, զարիֆ, ինթիզամիէրվէր, տիգզաթլը
վէ չալըզգան պիւր կէնճ օլտու: Պէն պաթէճ-
րիպէ անըն ետիւ պիլէճէյի վէ ետիւմագտան
հազզ էթթիյի պիւր չէյ մէվճուտ օլտըզընը
քէչֆ էթթիւմքի, զաթէն լազըմ կէլէն չէյ տէ
պուշտան 'իպարէթ իտի: Լալըզ օլտն պիւր
չէյի իճրա էթմէքլէ, նալայըզ օլտն պիւր չէ-
յին իճրասընտ վազթ ետիւստ արզու պուլա-
մասըզընտան, արթըզ զարար էթմէք մագ-
սէտիլէ ետալմագտան ֆէրազաթ էյլետի:

ՍԵՐԳԱԹ ՕԼՈՒՆԱՆ ԷՍՐԱՐ

Պուշտան եւրզ սէնէ ագտէմ պիւր ատէմֆի-
նուն ու սէնայի'տէ քէչֆ էյլետիյի չէյի կիզ-
լի թութար իտի: Իչճիլէր քէնտիլէրի իս-
թիկտամ էտէն քիմսէլէր թարաֆընտան գուլ-
լանըլան ուսուլը ասլա մէյտանա չըգարմա-
յաճագլարընա տա'իւր եէմիւն էթտիլիլիլէր
իտի: Դաիւուլար գափալը գալըր, սէն'աթ-
քէնարլար տըլարը չըգարըզլարընտ արաչաը-
րըլըր, զիյարէթճիլէրի իչէրի ալմամագ խու-
սուսընտ քէմալը մէրթէպէ տիգզաթ ու
ի'թիւնա, վէ էօյլէ սալթէ 'ամէլլայթ իճրա օ-
լունուր իտի քի, պիլզաթ իչճիլէր պիլէ ան-
լէրի ֆէնմ էտէմէզլէր իտի: Լօնտրատա քէն'ին
թէճէլ Պաշնամ պիւրանըն ետնը պաչընտա պիւր
իսթիյար քիմսէլէրի տիւքքէնը վար իտի: Պու
քիմսէլէր էյամը մոզլիլէտէ համիլ ի լիմօն
ետիւմագ ինսիսարը իմթիլայընա նա'իլ օլ-
մուչ իտի: Տիկէր մախֆի մա'մուլաթտան
ֆէրզիլ օլտրագ, պու ատէմիւն իչի հիչ պիւր
մուլալէնէթի իսթիլլամ էթմէյէն պիւր ուսուլ
իլէ իճրա օլունա պիլիլ իտի: Միւմսիլէյի
հիչ պիւր իչճի իսթիկտամ էթմէզ իտի: Էր-
պապը վուլուֆ ու մա'լիւմաթ միւմսիլէյի
մահաուլաթը սէնայիլէսիւնի մօթըրա վէ ճիւս-
լէրիւնի ալըրմալա, վէ չիչէլէրէ տօլտըրմագա
կէլիլէր իտի իսէ տէ, անլէր ասլա անըն տար
իւլ իսթիլլար, ետնի էճգայա տա'իւր 'ամէլլի-
յաթըն իճրա օլունտըլը մահալընա կիւմէզլէր
իտի: Վասթթաթըլէ զէնկիւն օլտըլը 'ամէլլի-
յաթը լսաֆիլէ ետընը քէնտիլէ միւմսիսարը
գալտը: Պիւր կիւն պիլլիմ պու քիմսէլէր է-
ֆէնտի քէնտի տիւքքէնընը զափու վէ
փէնճիլէսիւնի էյիճէ գափայըլ քէնտի էսրա-
րընըն էնիլլէթտէ օլտըլընա հիչ չիւպէսի
օլմայարագ էվէ ազլամ թա'ամընը էթմէյէ
կիթտի: Ֆէնն ի քիմստա կէօզիւ աչըզ օ-
լուպ պաճալարը թէմիլլէյէն, ետիւստ քէնտի
քէնտիլի օ հէյ'էթտէ կէօթէթէն պիւր չօ-
ճուզ պիւր ֆուրսաթ կէօզէթմէքտէ իտի: Պու
չօճուզ կօլտա պու սըրըր սազլայան քիմ-
ետիլէրն արգատը սըրա կիտիպ միւմսիլէյ-
հին արթըզ օ կիւն 'ալտէթ էթմէյէնէյիլէ
գանա'աթ հասըլ էյլետիլէն սօնկրա, պու
իպի ֆէյլէսօֆ 'աճէլէ իլէ թէճէլ Պաշնամ 'ալ-
տէթ էյլետի, ալազ պիւրանըն իւզէրիլէ
չըգտը, պաճանըն իչիլտէն տար իւլ իսթիլ-
զարա էնտի, իսթիլլայի հէփ չէյլէրի կէօթ-
ալա, վէ համիլ ի լիմօն ետիւմագ սըրըրըն
համիլ օլտըլը հալտէ 'ալտէթ էյլետի: Մուլ-
թէրիլին ինսիսարը լաղլ օլտու: Պիւր գաչ աչ
կէչմէզգէն համիլ ի լիմօնըն գըլմէթի պէչտէ
տէօթթ նիսպէթիլտէ թէնէզլիլ էյլետի: Զէ-
վալը քիմսէլէրի եւրէյի տէրտէ միւմսիլէյ-
րագ օլտու, ալ վազըթ սօնկրա քէնտիլիլէ
էտիլէն օլունտան պիլսապէր օլտրագ վէֆաթ
էյլետի:

Ինկիլթէրրատա թէնէքէնին ետիլլամը
սըրզաթ օլունան պիւր սըրըրըն նէթիճէսի

իտի: Պէլթի զաղէթամըլը օգուշանլարտան
փէք ալ քիմսէլէր թէնէքէնին, էրիմիլ զա-
լայա պաթըրըլմագլէ, գալալէ գափալմըլ
եուֆուտ տէմիլ թապագտան 'իպարէթ օլտը-
լը մա'լիւմաթընա միւմսիլէն տըրլար: Նա-
զարիյաթմա տէմիլին սոթիլըն թէմիլլէմէք
'ամէլլի գօլայ պիւր մատտէ տիւր: Պու 'ամէ-
լլայթ անճագ տէմիլ թապագլը գալստյան
գալալըն իչիլէն պաթըրըլագտան սօնկրա, պու
կիւմիւլ կիպի մա'տէնիլէ գափալ օլտըլը հալ-
տէ անը չըգարըլ, սօղուշանագ պիւր եէրէ
կէօթիլլալէլի, Ֆազաթ ֆիլիլլայթմա, պու
սէն'աթլարըն էն չէթիլի տիւր տէնիլէ պիլիլ:
Թէնէքէ ետիւմա Հօլանտատա քէչֆ օլուն-
տէթտէ ֆէվզ էլ 'ատէ տիգզաթ ու ինթիմաթ
իւզըն մէյտանը 'ալէնիլլէթ չըգարմագտան մու-
հաֆագա օլունտու: Ինկիլթէրրա սըրըր քէչֆ
էթմէյէն չալըլտը իսէ տէ, հէփ էթմէքլէրի նա-
ֆիլէ օլտու: Փազաթ ազըպէթ ճէյմա Շէր-
ման նամ պիւր ինկիլլ մա'տէնիլ գանալը կէ-
չիպ, հիլէ իլէ թէնէքէ գալալար ի'մալ օլունան
պիւր ֆապրիգայա սիլիլտի, վէ սըրըր էյիճէ
անկալարագտան սօնկրա ինկիլթէրրայա 'ալ-
տէթ էյլետի:

Տէօքմէ փօլտըն թարիլի տալի ինսա-
նիլլէթ փէրվէրիլլէ միւրաճա'աթ փէրտէսիալ-
թընտա կիլիլիլէ իսթիլլալ օլունուլ, ի'մալա-
թա մախսուտ օլտն պիւր սըրըրըն զարիպ մի-
սալընը կէօզիլլալ էճիւնէ կէթիլիլ: Տէ-
միլ իլէ փօլտա տրատընտ օլտն պալըճա
ֆէրզ չօլլարա մա'լիւմ օլտըլը իւզըն, փօ-
լտըն գարպօնը (ֆահմ) չամիլ օլմասընտա
տըլ: Տէմիլ իչիլտէ քէօթիլ թօզու պու-
լունան պիւր տէմիլ սանալը գօնուլըլըզ-
ալըրըլմագլէ փօլտա թէն'ալիլլէ էտէր Ֆա-
զաթ պու ուսուլ իլէ ետիլլան փօլտըն հէր
պիւր հօզթաթը 'այիլ տէրէճէտէ սէրթիլի
հայիլ օլմագ: պիւր չըգարըլըն օրթաթը ուճ-
լարընտան տահա զիյատէ մուֆահհամ օլա
պիլիլլէ կիպի, չըգարըլըն սաթիլընա կէչէն
քէօթիլ իլ թարաֆընա կէչէնտէն զիյատէ
օլտըլընտան կիւլլէնիլլէլ: Պու ճիւլլէ իլէ
պէրապէր տէօքմէ փօլտըն իսթիլլալընտան
էվիլլէ անտէն տահա էյի հիչ պիւր չէյ կօզ
իտի: 1760տա Շէֆֆիլիլլին գուրպիլտէ վա-
զը' էթթըրըլիլլ նամ մահալտէ, Հընթամէն
տէտիլլէրի պիւր սա'աթմը սաքիլ օլուն իտի:
Մէրգում միւմսիլլալ օլտն զէնպէրէքլէրալէն
իւզիլտաթըլըլը իւզար էտէրէք անլէրի միւ-
թէճանիա ետիւմագ իչիլէն թէչէպիլլալ էյլէ-
տի: Օ քէնտի քէնտիլլէն էլէյէր պիւր փարչա
փօլտալ էրիտիլ տէ անը պիւր քիւլլէ հալիլլէ
վալ' էտէ պիլիլ իսէմ, անըն հէր պիւր գըս-
մընըն թէրքիլլ պիւր օլաճագ տըլ' տէյիլ
միւլալալա էտիլ, մէրգում պու թէն'ալիլլին-
տէ մուլաֆֆագ օլտու: Անըն ետիլտըլը փօ-
լտա ալ վազըթտան չէօհէթ պուլտու:
Հընթամէնիլլ քիւլլէլէրի ալա իլ իչիլլէն հէր
թարաֆտան թալէպ օլունմագտա իտի: Մէր-
գում անա տէօքմէ փօլտա թէն'ալիլլէ էթմէ-
տի: Իլլէ անըն սըրըր պու իտի: Թապրի-
պէն 1770 սէնէ ի Միլատիլլէսիլտէ էթթըրը-
լիլլալէ պու իուսուտի փօլտա մախսուտ
պիւր ֆապրիգա թէ'ալա օլունտու: Փօլտըն
ուսուլը ի'մալը էթրաֆտա պուլունան հէր
քէնտէն կիլիլլթուլթուլ, հազիլլէ վէ սա-
ալը իչճիլլէր թուլթուլտու, իչ պիւր չօզ չիւ-
պէլլէրէ թագսիլ օլունտու, պու պու իւճթէթ-
լէր վէրիլալ, վէ էն սըլը 'աճա ու ետիլլէր
մէվզը' ի իճրայա վաղ օլունտու իսէ տէ,
պուշտըն ճիւլլէսի նաֆիլլէ օլտու: Պիւր
գարա գըլ կէճէսի էթթըրըլիլլ փօլտա
ֆապրիգաթըն ուզուլ վէ եւրէքսէք պուճա-

լարը քէնտի թիւթիւլէրիլ տըլարը չըգար-
տըլարը սըրատա, պիւր եօլճու գափալը չալ-
մագա պաչտալ: Փէք ֆէնա սուրէթտէ սօ-
ղուզ օլունալ չիտալթիլլ պար ետիւմագտա, վէ
սէն'ալիլլէն գարըլը թարաֆընտան տօնտուլու-
ճը իւզիլլէր էտէքտէ իտի: Դաիւուլը չա-
լան զարիպ սուրէթ ի զտիլլէտէ պիւր չիլթ-
ճի վէ ֆուրթուլունտան պիւր մէլճա'արամագ-
տա կէօթիլլալիլլէնտէն, պիւր քիմսէլէտէ պիւր
կէօնէ չիւպէն հասըլ էթմէտի: Պաչ գալֆա,
եօլճըլը քէմալը տիգզաթլէ թէֆթիլլ էթտիլլ-
տէն սօնկրա հիսսիլլալ ինսանիլլէթ փէրվէ-
րանէ սա'իգաթըլէ թէնտըլը գապուլ վէ ա-
նը իչէրի ալտը: Փէնտի քէնտիլլէն սօղուզ
վէ եօրըլընտան թագաթը գալմամըլ կիպի
կէօթիլլէրէք, գէվալը տէօչէմէյէ սէրիլլալ
ալ վազըթտան ուլունմագտա կէօթիլլալ
իսէ տէ, ուլունմագ պիւրապիլլէն անըն մագ-
սէտի խորթիլլտէ իտի: Անըն քէնտի կէօզ-
լէրիլլ գափալտալ զահիլլ պիւր չէյ իտի:
Մէրգում, իչճիլլէրի փօլտա չըգարըլըն
փարչալայարագ փօթայա գօտուգտան սօնկ-
րա, փօթալարը ճագա սօղուզալարընը կէօթ-
ալա: Փօլտա էրիլլիլլէյէ գատար ալթէլլին
գուլլէթի թէգիլտ էտիլլ իտի: Իչճիլլէր
քէնտի քէնտիլլէրիլլ հէրալէթտէն մուհաֆա-
ղա էթմէք իւզըն ետ զաչալալար կիլիլլ
օլտրագ ալթէ կիպի փօթալարը ճագալարտան
չըգարըլար, վէ անլէրին միւլլէթիլլալըն
պիւր գալըպա տօլտուլուլար իտի: Մի-
Հընթամէնիլլ ֆապրիգաթընտ քէչֆ էտէ-
ճէք պուշտան զիյատէ պիւր չէյ կօզ իտի:
Տէօքմէ փօլտըն սըրըր քէչֆ օլունտու:

ՄՈՒՀԱՐՐԵՐԱԹ

ԷՐՄԵՆԻ ՔԻԼԻՍԷՍԻՍԷ ԻՍԼԱՅԱԹ

Արեւելին 1204 նօմբըսընտա նէչը օլուն-
տան «Հայ եկեղեցի» սէրլէվալը պէնտ իչիլլէն
զաղէթա ի մէլքիլլէրին իտարէսիլլէն մէնտու-
նիլլէթիլլալ թագաթիլլէթմէք իսթիլլալ Պէնտի
մէլքիլլէր, Էրմէնի քիլիլլէսիլլին իսլահա միւհ-
թաճ օլտըլըն ֆարզ իլէ, օլ իսլահաթ իչիլլէն
պա'ղը չարէլլէր թալիլլէյէ էտէր: Պու չարէ-
լէրտէն պիլիլլէրի «Քուհպան թագըլընըն
բուհանի, 'ալլի վէ մատտի ճիւլլէթտէ իսլահ-
տըր»: Շէօլլէ քի անլէր էհալլէ եւրէքսէք
տէրէճէտէն պիւր սիլլէթ իղհար էտիլլ, միւ-
լէթ էֆրատընըն ինթիլլալաթընը իղնա', տիւ-
սիլլէյի թա'ղիլ, վէ լաիարիլլուլը վէ մատ-
տիլլուլըն ճէրճ էտէն պէլիլ վա'ղար իրատ
էթմէք կէրէք տիլլէր: Վէ օլ սիլլէ տալիլ
օլանլար, էհ ի սէրլէթ օլմագա իւմիտ էթ-
մէլլէր իսէ տէ, երիլլէ տէ նաֆագա ի եէվմի-
եէլլէրիլլին թէտարիլլ իչիլլէն էնտիլլէյէ տիւ-
չար օլմայաճագ տէրէճէտէ մա'ալարընըն
թէ'էմիլն էտիլլէսի էլլէմ տիւր: Արզու օլուն-
տան իսլահաթ իչիլլէն էհէճէ չարէ տէյիլ մէք-
թէպլէրտէ մէլլէպիլ թա'լիլլէ տահա զիյատէ
էհէմիլլէթ վէրիլլէսի թալիլլէյէ օլունտու: Վէ
միւ'էլլիլլէ քէնտի կէնճիլլէ արատընտա պաչ
կէօթիլլէրմէքտէ օլտն տիւսիլլալ, միլլէթիլլին ալա-
լազըն խտրալ էթմէմէսի, վէ կէլէճէք զիւրիլ-
լէթի զէնլէմէմէսի իչիլլէն, մէլլէթալլէրտէ ա-
չըզ լիսան իլէ մէլլէպիլլէ մէլլէպիլլէր ճալիլ
պիւր թալլատ թա'լիլլ օլունմաթընը թէ'էքիտ
էտէր: Ալլէր պիւր վասթթա քիլիլլէն լազըմ
կէլլէն իսլահաթ իճրատընա սա'յ էտիլլէսի
զիլլ օլունտու: Պէօլլէ պիւր իսլահըն լուզու-
մընը բուհպան կիլիլլէր պիլլէ թատիլլէ էթ-
մէքտէ օլտըլըն, գատիլ էճատըմըլ քիլիլ-
սէյի թէմիլլ սաղալմագ իչիլլէն ճէնտ ու զայ-
րէթ էթտիլլէրի, վէ ումուլ մէլլէպիլլէր թէչ-
քիլ էյլէտիլլէրի կիպի, չիմտի պիլլիլլ տալիլ

պու. պատկան զայնուր վէ այնք պուլունմամը
Փարզ իտիլինի կէօթէրիւր։ Պէօյլէ պիր իս-
լանաթ իլէ քիլիսէյէ թափլլիյէթ վէրմէքլլիյի
«Չօղլար պիր խայալը պաթըլ 'ատտ էթմէ-
լէր տէ, պիզէէ էրմէնի քիլիսէսինի բուհանի
վէ արապի գուլլիյէթ ու թէ'էստիւր ճիհէթիլլէ
մէվլլի' ի ասլիսինէ թէրֆի' էթմէնին մուլթ-
լագ պիր շարթըլ օլսն պու նէվ' իսլանաթ
պիր խայալ եւ միւմքլինսիլլիք 'ատտ օլուն-
մամալը տըր» տէյիւ պահս էտէր։ Վէ պէր պաշ-
էս չարէ տէյիւ մէզնէպի վէ արապի թափալ-
վուրաթ ինթիլչարը իլլին մաթպա'անըն շիմ-
աիյէ տէք օլաղընտան գիյատէ գուլլանը-
մասընը թափսիյէ էտէր։ Պու մագսէտլէ 'Բի-
թուպը Մուգաւտէսին եէնի պիր թապ' ...
նէշը էտիլմէսի, վէ տինի մուհաֆաղա, վէ
տիլաղը թէնգիլպ էտէն բիսալէ վէ քիթապ-
լարըն թէ'էլիթ, վէ ուճուզ պէնա իլէ ֆիւ-
րուլթընը էլզէմ 'ատտ էտէր։

Ալէ-էլլին պու պէնտինաէն տօլալը մէմ-
նուսիյէթիլլիլ թափալմ էթիլլիլմիլ սըրտ-
տա, շու իքի նօղթայա տաթիլ զաղէթա ի
մէզքիւր իտարէսինին տիգգաթընը 'ուճիլանէ
տա'վէթ էտէրիլ։

1. Արզու օլունան իսլանաթըն իճրալը ի-
լլին ալընաճագ պիր մուհիմմ ասըմ սահա
վար տըր։ Պու նէվ' մէզնէպի իսլանաթըն
էստաթ վէ գա'լմ օլա պիլմէսի իլլին միլլէթ-
տէ սալթ պիր զաշ ֆէրտլէրին տէյիլ, իլլա
պիւթիւն էհալլի' օլ իսլանաթըն լուղումընը
կէօրմէսի կէրէք տիր։ Իսլանաթը 'ուճուլլիյէ
պիր պէօյլէք իլլէթ եւ պիր Սինօտ թարա-
ֆընտան պիր ճէմիյէթէ էմը էտիլլէ պիլլէ,
էյեր էհալի հաղըր տէյիլ իսէ, օլ իսլանաթը
թափալի էթմէլլէր։ Ֆագաթ էյեր անը Մէլլէ-
թալէպ էտէր, վէ պիր Սինօտ էճէս էտէր ի-
սէ, պու նէվ' իսլանաթ օլ միլլէթ իլլին պէօ-
յիլք պիր իսպլինէ օլուր։ Վէ շու կէչէն եւ-
րմ տէնը զարֆընտա էրմէնի քիլիսէսինին
իսլանաթա տա'լի պէնտ եաղանլար էքսիք օլ-
մամըլ իսէ տէ, բէսմի պիր սէմէրէ կէօրիւ-
մէմէսի 'աճիլպ տէյիլ տիր։ Չիւնքի պու ար-
ղու էհալի արաօընտա թա'միմ էտիլմէմիլ
տիր։ Վէ էյեր էթքեարը 'ոմմէյի պու ճիհէ-
թէ սէվլէ էթմէք իւզրէ չալըլըմաղ իսէ,
տահա չիմտիւնէ եարմ տէնը սօնկրայա տէք
տաթիլ պիր սէմէրէ կէօրիւմէյէճէք տիր։ Իմ-
տի իլք տարմ միլլէթի պու խուսուստա թէն-
վիլ էթմէք տիր։ Ֆագաթ պու նէ' եօլ իլէ
օլա պիրլը։ Շիմտիյէ տէք իլլ պիր միլլէթ
սալթ «Իսլան օլալըմ» վէ «Իսլան էտէլիմ»
նիտալէրիլլէ իսլան օլմամըլ տըր։ Իսլանաթա
միւնթաճ օլան նօղթալար նէ իսէ անլէրմէյ-
տանտ չըղմալը տըր։ Վէ իլէք քէս անլէրին
հագիլպաթէն իսլանաթա միւնթաճ խուսու-
սալթ իտիլլինի կէօրմէլի տիր։ Էրմէնի քիլի-
սէսինտէ հա'նկի թա'լիմաթ, հա'նկի ալլին ու
'ատալթ իսլան էտիլմէլի տիր։ Պու նօղթա-
լար 'ուճուլլէ հուղուրընտա միւնպահաէ օլուն-
մալը տըր։ Ալէ-էլլին տէտիլի կիպի, «Գրիս-
տոն աղատալսոն» օլաղըլ միտիլլիւ, անըն քի-
լիսէսի տաթիլ աղապա'ն օլմալը տըր։ Լաքիւ
պու մէս'էլլէթի միլլէթին հուղուրընա քիմ
վագ' էտիլպ տէ, անըն միւնթաղապէլլինէ խը-
մէթ էտէճէք տիր։ Պունու ֆրօթէսթանթ-
լար հալա 'ամէլլէն էթմիլ իսէլէր տէ, չիմտի
պու սըրտաւ արղու օլունանը անլէրտէն
մէ'մուլ էտէմէլլիլ։ Չիւնքի ֆրօթէսթանթ-
լըլ «Նուկաղալլին» եա'նի միլլէթ 'ալէյիլ-
տէ պիր ֆըրպա կիպի կէօթէրիլլիլ օլ-
տըղընտան, պու պապտէ անլէրին տէտի-
լինի Լուսաւորչալան քիլիսէ քէնտինէ պիր
հիւճուլլէ եւ հագարէթ 'ատտ էտէճէք տիր։
Պունըն իլլին եալընըլ թարիլ, Ալէ-էլլէ կի-

պի միլլէթին 'ուճուլլէն էնիլլէթինի գա-
ղանմըլ օլան զաղէթալարըն մէս'էլլի տա-
լիլ վէ պիր թարաֆ պիր սուրէթաէ թափալմ
վէ պահս էթմէլլէրի տիր։ Պու նէվ' զաղէ-
թալարըն պու ճիհս պահսալարէ 'ուճուլլէ մի-
լլէթէ, եա'նի կէրէք թիւրքիւ պէ կէրէք Բու-
սիտաւ պուլընան միլլէթալարըմըլա նէ
տէրէճէ 'աղիլ պիր խըտմէթ էթմիլ օլաճագ-
լարընը չիմտիւնէ թափալի էթմէք միւմքլին-
սիլ տիր։ Պու միւնպահաէլլէ քէմալը 'իլմ
ու հիլմ իլլէ իտարէ էտիլտիքտէ զանըմըլճա
աղ պիր միւնտաթէ զարֆընտա Լուսաւորչա-
կան քիլիսէ քէնտի գաթիմ ճէլալլիլ փալ-
լամաղա պաշալաճագ տըր։ Վէ փէք իլլիլմա-
լէ' օլ շէման ֆրօթէսթանթլըլըն տաթիլ ալ-
լը պիր «Փըրզա» հալլինտէ մէվլլուտիլլէթի-
նին խիթամը կէլէճէք տիր։

2. Ալէ-էլլին սա'լի տէֆ'ալարտա ֆրօթէս-
թանթլըլ «Նուկաղալլին» պիր ֆըրպա կիպի
բէսմէթմէսինին իսլանաթ պու պէնտ իլլէ կէօ-
թէրիլ պիլլիլ։ Մէլքիւր պէնտա Լուսաւորչա-
կան քիլիսէսինին իսլանաթ միւնթաճ օլ-
աղըլ վաղընէն պահս էտիլմիլ տիր։ Տարզ
էտէլլմ քի պու պէնտին նէշըլ 'աղապլինտէ
օլ քիլիսէսինին բիսաթիլ թարաֆընտան Ալէ-
էլլին իտարէսինէ շու մէ'ալտէ պիր մէքլիւպ
կէլլէ իտի, եա'նի, «Պու պէնտինիլ իլլէ սիլ
Հայաւտանեայց Սը. Եիլեղեյիլ իսլանաթա
միւնթաճ կիպի բէսմէթմիլլիլ. պու իտ-
տի'անըլ պալթըլ տըր։ Իմտի եա 'ալէնէն պու
իտարէսինը կէրի ալըրընըլ, եօգ իսէ սի-
լի քիլիսէսինին իսպլիս էվալթը 'ատտ էտէմէյէ-
ճէլիլլիլ իսպար էտէրիլ»։ Պու թափալիտէ
օլ իտարէսէքի էթէնտիլլէր եա քիլիսէսին
թարա օլունմամաղ իլլին գօրգաղ վէ ալաղ-
ճաթընա քէնտի սէօղլէրին կէրի ալմալը
տըրլար, եօգ իսէ հագիլպաթ սաւորչա պու-
լունուպ քիլիսէսինին թարա օլունմաղըլա բու-
ղի օլմալը տըրլար։ Պիլ սօնկրաքի թարիլի
իլթիլիսաղ էտէճէքլէրինի իւմիտ էտէրիլ։

Իլլէ ֆրօթէսթանթլարըն մէվլլէթ թամմ
պու տըր։ Անլէր էճաւտալարընա վէ քէնտի-
լէրէ սէվլիլիւ օլան «Լուսաւորչալան քի-
լիսէ իսլանաթա միւնթաճ տըր» տէտիլլէր։
Օլ վաղթըն լու'էսաթը իսէ չիմտիլլէր կիպի
մէզնէպի խուսուստա հիւրընթիլ ի էթքեարա
միւնա'աւալի պուլունմաղըլարընտան, անլէ-
րէ, «Եա սէսինիլլի քէսիլ քիլիսէսինէ գալընըլ
եօգ իսէ սիլլի քիլիսէսինին թարա էտէրիլ»
տէտիլլէր։ Վէ հիւնայէթ պու ֆէրալէր հա-
ղիլպաթ սաւորչա պուլունմաղըլ իլլէ շէնէ թէր-
ճի էթիլլէր իսէ, 1846 Յունիս 21 աւէ Մաւ-
թէս ֆաթիլլին աֆօրօղնամէսիլլէ քիլիսէ-
տէն թարա օլունտըլար։ Իմտի քիլիսէսին
իսլանըն պու գաւտար թափալի էտիլպ, անըն
ուղուրընա պու գաւտար ֆէտաղալարըլ էթմիլ
օլան պիր ճէմիլլէթէ «Նուկաղալլին» 'իւնիլ-
նը վէրմէքլիլ էն իսպիլիլ թա'պիրաթ իլլէ 'ի-
ֆատէ էտիլալքաէ մուհապալէթ վէ նէզա-
քէթալէն նէշ'էթ էթմէթիլ իտիլ պէտիլի տիր։
Լուսաւորչալան քիլիսէսինին իսլանըն ար-
ղուլալար, միլլէթին էն իսպլիս տօթլարը
'ատտ օլունմալը տըրլար։

Սյնթալ 8. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
1888, Փետ. 22

ԷԿԵՐԷՏԵՆ

Տիյարըմըլըն էքսիլ գըտընտա հիւքմ
սիւրէն սէֆալէթ սէպէպլինտէն մահալ
պէ մահալ էհալլինին տիւչար օլտուղլարը է-
սէֆէնկիլ հալլէր չօղալըմըլը մէ'յուսէթմիլ
վէ էլ ան էթմէքտէ տիր։

Կէչէն սէնէ Սեպտեմբեր սօնկրալընտա Ալ-
լանըն տա'վէթ ու տէլալէթի իլլէ Նօղթա-
տան պուլարա կէլլը իլլէն, էսնայը լահա

սըղըր վէ գօյուն սիւրիւլէրինին զէպունուղ-
տան սալլանարաղ կիւճ իլլէ եիւրիւտիւլէրինի
կէօրիւլիւմիւլալէ, մէզքիւր սիւրիւլէր գըշըն
նէ' հալէ կիլիլիլթար վէ նէ' նէթիլլէյէ վա-
սըլ օլաճագլարը լահա միւնա'աւալ օլունուլար
թալի։

Էլ ելլմ սիւրիւլէր կիպի պիլալէկէանըն
անվալը փէրիլանիլլէր պիլլէրի միւքէտաթ
էտիլպ, պուլտաւ վէ ճիւլար գարիլլէրին
սէֆիլ էհալլիսինտէ ճիլէրաղ պիր մանղարէ
ալըլըլար։ Պուրա վէ ճիւլարտա պուլունան
միւնթաճիլլէ եարալմ եէթիլմէլ իսէ աճըլ-
տան էօլմէք թէնիլքէսինէ վասըլ օլաճագլա-
րը պուլաճա մա'լիւմ ու ալիքէար տըր։

Ճէմա'ալըմըլտա պուլունան ֆագիլլէրին
բ'թըլալը լալա պիր գաշ աշք'... է... է...
ճէմ' էտիլլիլ, պիր տէրէճէյէ գաւտար եա-
լը տճ վէ եարը թօգ չիմտիլլէտէք իտարէ օ-
լունտըլար իսէ տէ, կիւն պէ կիւն հէր շէյ
նիսպէթէն ֆիլլէթ պուլմաղա, վէ աճըլարըն
սալընը արթմաղա օլուպ, եարալմ էտէնլէր
տաթիլ եարալմա միւնթաճ օլմաղ լահալլէ-
րինէ կէլիլպ եէթիլալլէր։

Կէչէն հաֆթա զարֆընտա էրմէնի Լուս-
պիրաւտէրլէրտէն պիր տալէմ պիլլէ կէլիլպ օ-
տաւտա օթուրալը, լաքին հիւնալընտան օլ
կիւն պիր շէյ իֆատէ էթմէլլէրէք չըգալ կիլթ-
տի։ Էրթէսի կիւն մէրգուլ տէֆա կէլիլպ
փէք չօգ իլլիլաղ ու էսէֆ իլլէ «Պիր իքի
կիւն տիւր քի չօճուղալըն տճ, վէ ֆաթիլ-
եարը իսպլիս, վէ կէճէլլէրի տաթիլ եաղա-
ճաղալը օլմաղըլընտան, գարալըլ վէ սօ-
ղուղաւ իմարը վաղթ էտէլլէք, 'ա'լլէճէ
տիւչար օլաղըլ փէրիլանիլլէթի թա'լիլ վէ
պէյան էլլէտիլ» իսէ տէ, իլք եէրտէ չօղճա
լիւնմաղ իսթէմէտիլմ, Մէրգուլ մուֆարա-
գալթ էթիլալքաէն սօնկրա, մահալլին աշք'ալը
տօթլուլմաղ Հաճի Գարիլլէ աղա իֆատէլ
մէզքիւրիւն թահիլլինէ մէրգուլմա խանէ-
սինէ կիլթալ, վէ հագիլպաթէն փէրիլան օլուպ
իֆատէ սօղրու օլտուղը անկալըլաղա, օլ
կիւն պիր մըգաւար եարալմ եէթիլալլէրիլ
էրթէսի կիւն քիլիսէսինէ մէրգուլ Հաճի Գար-
իլլէ թապաղ կէպիլլիլ 30 զըլ. տահա պիր
եարալմ օլտու. ամմա պէշ նուֆուսուլնէ գա-
տար վաղթ իտարէ էտէ պիլլիլ։

Գարա քէօյ նամ գարիլլէնի փալալը պու-
րայա կէլալի։ Էրմէնի Լուս. քիլիսէսինտէ
լիւնէ ճէմ' էտիլալի։ Գարիլլէ էհալլիսինէ
լիւնէ իրաւ օլունտու իսէ տէ, սէքսնիսա-
նէլլի պիր գարիլլէնին միւնթաճիլլինէ 30-40
քիլէ չալտարլէ նամալ իքթիլիլ էթմիլ Աճ-
լըք սէպէպլինտէն գարիլլէյի մէզքիւրէ էհալլի-
սի փէյտէր փէյ էթրաֆ քէօլլէրէ հիւճէթ էթ-
մէքալ օլտուղլարը մէսմուլմիլ օլմուլ տուր։

Պու հաֆթա պիր կիւն Էրմէնիլլին գուր-
պլինտէ 200 խանէյի հալլի Չօմաղուլ նամգա-
րիլլին աշաղը մահալլէսինտէ պուլունտուլմ։
Մէզքիւր մահալլէնին եիւլ խանէսինտէն եա-
լընը 20 խանէսի եէնի մահալլէ մէյաւանա
կէլլինէյէտէք քէնտի քէնտիլլէրին իտարէ
էտէ պիլլիլլէր։ 30 խանէսինտէ պիր ալա եէ-
թէր էլլէթէլ էրգաղ պուլունուրա շու կէ-
րիտէ օթուլ խանէ տճ վէ պիլլիլաճ գալըլ,
իլք ալաւան պէրու կիւնլէր, հաֆթալար մի-
րուրինտէ պիր մըգաւար չալալար ունը էլտէ
էտէլլէք, հիլ պիրինին էվլլինտէ էքմէք փիշ-
տիլլինի կէօրիւպ միւնա'աւալ էտէն եօղտուր։
Սա'լի սէնլէր կիպի փաթաթէն տաթիլ պիլթ-
միլ օլաւ իտի չիմտի պէօյլէք պիր եարալմ
կիպի օլուր իտի, լաքին եօգ տըր։ Գարիլլէլ
մէզքիւրէտէ օլան միւնթաճիլլին իլլին մահա-
լլին փալալը պուլաւտան 120 շինիլ գաւտար
չալալար թօլիլալը. ֆագալթ նուֆուս պա-
լընա պիր շինիլք չալալար տիւչալ պիլլէ ան-

ճագ պիր հաֆթալը հաֆթադա օրուպ, պուռն-
տան սօնկրա պիրմէյիզ պիւարէկիտան նէ՛ եւ-
փաճագ :

Չօմաղլուտա 8 նուֆուտտան 'իպարէթ պիր
ֆամիլեա սահիպի օլան պիւարէ պիր առէմ
աճ գալմը : Նէ՛ եւփաճագընը պիրմէյերէք,
մէ՛յուս ու միւքէտտէր տիւնիւտիւնիւ եէր-
տէ, չարէտիլիքաէն նաչի գըլընտալոր սա-
հիպէրինէ սաթարըմ տէյիւ հըֆզ էթտիյի
աամա չըպուղարընտա օլան զաղէլի չիմաի
տօղրալըպ թէնճէրէտէ փիւրիւպ եէտիլըէրի-
նի, վէ սա՛իր աճըլգտտան պալըլանլար տախի
պուլուռնուղը պիւզ զաթ մա՛նալինտէն անկ-
լալըլմը տըր :

Իմաի չու եարտըմ միւնթաճ պիւարէ-
կեանն աճագընը զաղէլի տիւնիւտիւնիւ տա՛-
նիւնէ խալիսան զէվաթըն տիւնիւտիւնիւ տա՛-
վէթ վէ իսթիլիսամ էտէրիզ :» ֆուգարայա
պագան քիմէն նէ՛ միւպարէք տիր, պէլա կիւ-
նիւնտէ Բապպանը գուրթարաճագ տըր : . . .»

Պու հագգա եարտըմ էթմէք իսթէյէրի
իւնէլէրինի Գայսէրիյէտէ մուգիմ ֆաղիլէթ-
լու միսիօնէր էթէնտիլէր վաթթաթը իլէ իր-
սալէ հիմնէթ պուլուրտուգտա, օլ պապաէ
իճագը իճրաթընա միւնթաղըր վէ տու՛աքեար
էվէրէք

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ԱՐՄԱՂԱՆԵՍՆ

Փետր. 27/10, 1888

Յարթըլը, Պէլէնին ճէնուպի զարպընտա
վէ 4 սա՛աթ մէնաֆէսինտէ, տէնիլէ նա-
ղըր խօշ պիր մէվիլիտէ օն աէօրթ խաճաէն
'իպարէթ, վէ Իսթէնտէրուս հիւքիւմէթինէ
'ա՛իւ քիւնիւք պիր խրիթիյան քէօյիւ տիր :

Պու քէօյիւն էնալիս 'ուսուսմէն սա՛իր մա-
հալէրաէն օրայա նաղլի մէքեան էտէն էնիլ
զաթթաթտան 'իպարէթ տիր : Եէրիլտէն օլան
պիր զալը վաղթըլէ պէրա ի մէշղուլիլէթ
քէօյիւնէ կէլիլ օլան Բէնապըլ ֆրօթէս-
թանթ պիր կէնճին էյի 'իպրէթի վէ Բիթապը
Մուգաթտէսի օգուսաթըլէ ֆրօթէսթանթըլը
զապուլ էթմիլէր իտի : Պագիլէր իսէ օրայա
նաղլի մէքեան էթմէգտէն զաթէն Բէնապ
վէ Պէլիլիյա ֆրօթէսթանթ ճէմիլէթիւնտէն
օլարագ, չիմաի պիւթիւն քէօյիւ ֆրօթէս-
թանթ 'առտ օլուսմագտա տըրար : Պու քիւ-
նիւք ճէմա՛աթըլը իպթիտաթէն պու անէ
տէք Պօրտ չիւքէթիլին իւնէսի իլէ իտարէ
օլուսմագտա տըր : Իլք վաղըլլարտա (թախ-
միւնէն սէքիլ սէնէ էվիլ) մէքթէպ վէ 'իպա-
տէթ խաճէլէր օլմայըլ, պիր աղաճըն ու-
թընտա եա պիր էվտէ պիւրիլիլ 'իպառէթ
խըտմէթիլէրինի իճրա էտէրէր իտի : Ախիլէն
արալարընտան պիւրի քէնտի մալընտան կէ-
նիլճէ պիր արաա 'իպառէթ եէրի իչիւն միւ-
լէթէ հիպա էթմիլ տիր : վէ անընլէ պէրա-
պէր պիւնայա իպթիլա էտէն սա՛իր քէրէս-
թէլէրի տախի վէրմիլ, պապիլէր իսէ էմէք
վէ ազլէ վէրէրէք մա՛նալընտ կէօրէ նաղա-
րէթի խօշ պիր 'իպառէթիւտ մէյտանա կէ-
թիլիլէր տիր : Վաղըլ վաղըլ Պէլէն քիւլի-
սաթընա քէնտիլէր իչիւն պիր խօճանըն լու-
ղումը վէ քէնտիլէրէ նաղարէթ օլուսմալարը
իչիւն իֆառէ ի հալ էյլէմէլէրի իւզէրինէ նի-
հայէթ 1884 սէնէսինին իլք կիւնէրինտէ Պէ-
լէնտէ իլլէմէքտէ օլան Պատ. Յակոբ Գուռն-
տաղճեան վէ շէմմաս վէ պիր դաշ պիւ-
րառէր օրայա կիտիլ, եէնի ինչա օլուսմուշ
'իպառէթ խաճէլէրինի հէտիլէլէր իլէ թէպ-
րիք էտիլ, տօղուզ ա՛ղառան 'իպարէթ պիր
քիւնտէ թէնթիլ էյլէմիլէր, հէմ տախի անլէ-
րի սէնէվիլ րուհանի վէրիլլէ թէշվիլ էթմէ-
լէրի իւզէրինէ հէք քէս պիր միգտար րու-
հանի վէրիլ վէրմէյի թէ՛ա՛հիւտ էյլէմիլ : Օլ
վաղըլտան պէրու խօճա մա՛նալը իչիւն պիր

միգտար քէնտիլէր, վէ գալան դըմը Պէլէն-
տէ հէք հանկը չօպան իչիւն իսէ, կէնիլա տէօ-
նէն միւսաֆիլ պիրառէրէրտէն վէ միսի-
նար էթէնտիլէրտէն, վէ պա՛ղէն քիւլիլէր-
տէն իւնէ տիլէնէրէք օրայա վէրիլլէր իմիլ :
Իլք սէնէտէն պէրու տըր քի, 'Բէնապըլ խըն-
կըրեան Պր. Պետրոս աղ մա՛նալ իլէ արալա-
րընտա չալըլըյօր :

Պու քիւնիւք վէ 'ուսուսմէն ֆաղիլ օլան
ճէմա՛աթըլըն կէնէն սէնէսին րաիօրթու
չու տըր :

Ձիւքիւր վէ իւնաա հիւմէն նուֆուս 73
'Բիլիսէ ա՛ղալարըն 'առէտի, գարը վէ էրէք 22
Մէքթէպտէ օղան վէ դըլ չալիլարտէր 45
Խօճա իչիւն վէրտիլլէրի ազլէ 300
'Բէնտիլէրինէ 'ա՛իւ սա՛իւսաթէտէրիլլէրէ 300

Կէնէն սէնէ արալարընտան պիր գարնաաշ
քէնտի մալը օլան թարաթընըն կէնիլ պիր
զըմընը վէ տիլէր պիրի պաղլէսինի քիւլիսէ-
յէ վաղթ էյլէտիլէր :

Պէլէնտէ իլլէյէն հէք չօպան վաղըլ վա-
ղըլ շէմմաս իլէ օրայա կիտիլ վաթթիլ
վէ 'Աչաի Բապպանի ալիլինի իճրա էտէրէր :

Կէնէն սէնէ գուրաղըլ սէպէպիլտէն պու
քիւնիւք ճէմա՛աթըլըն մատաի հալը փէք
զաթիլ էքէն, հիւքիւմէթ վէրիլիս պէր տէ-
վամ ալընմաղլէ պէրապէր պիր տէ Եէրուշա-
լէմտէ վաղըլ՝ Մարեագոյ մա՛նալթըրը նա-
մընտա իւնէ վէրիլիս օնլարա տա՛նա զիյա-
տէ աղըր պաալը տըր : Հէր նէ գառար
կեանտա պիր մէլքիւր իւնէ վէրիլիս քէն-
տիլէրտէն թալէպ օլուսուր իտի իսէ տէ,
քէնտիլէրինի անա մէ՛սու սալմաղար իտի,
նաղը իսէ պու կիւնէլէրտէ 'ա՛իւ օլարըլարը
Իսթէնտէրուս հիւքիւմէթինէ ճէլալ էթտիլիլիպ,
քիւլի մա՛նալուս էտիլիլ քիւլիս տէ փարանըն
էտաթընա քէֆիլ վէրէրէք, իւշ սէնէլիլ պա-
ղիլէ օլան չու գառար աղլէնին թէ՛տարիլի-
նէ պաղմաղա մէճպուր օլուր :

Սահի մէնպալարտան իչիլթալիլմէ նաղա-
րէն, հիւքիւմէթ տա՛իլիսինտէ պուլուսման
Լուսալարընտան պիր էթէնտիլին թէ՛սիլ վէ
թէշվիլիլ իլէ պու շէյ օլմուշ տըր : Պու մու-
'ա՛մէլէյէ թէ՛տառտիլտէն պաղլա պիր թէ՛ֆուր
վէրիլէմէլ : Կէօյա Լուսալարընտան զաղ-
մըլ օլարար իտի, հալը վէրուշանիլլէրի ի-
չիւն միւսաթաթէ օլաճագ իմիլ : Փրօթէսթանթ
զալարըլարը իչիւն արթըլ մէրհամէթ լաղըմ
տէնիլ իմիլ : 'Ատալէթ նաղարը իլէ պաղըլըր
իսէ, պու քէօյիլտէն մա՛նալթըր վէրիլիսին
արաղ պիր նէլ՝ անկարիա տըր : չիւքիլ պու
վէրիլ տա՛նա մէյտանա չըգմաղտան քէնտի-
լէր թէպտիլ ի մէլէպ էթմիլլէր իտի : հէմ
տախի նիլէլ կէնիլին Լուսալարընտան քէն-
տիլէրէ 'ա՛իւ օլան մա՛նալթըրըն պօրճուրը
վէրմէյէ պօրճուր օլուպ տա հալա չիմալիլ
տէք վէրմէյիլ իլքէն, պու ֆաղիլ քէօյիլ-
լէրի իճպար էթմէք 'առալէթէ մուլաֆըր
կէօրիւմէյօր : Մարեագոյ մա՛նալթըրըն պու
գառար աղըր պօրճ ալթընա կիւնէսինին սէ-
պէպիլի պուրառա ալմաղ իչիլիլ էլ վէր-
մէլ, օլ Հաթիմի մուլթաղ հէք շէյի պիլիլ :

Յաղաթ պիւզ պուռն իչիւն ֆաթիլիլա-
նէյէ իսթիլտա էտէրիլ վէ Բիթալէթիւ ֆաթ-
իլ քէնտիլինին մէրհամէթ վէ 'առալէթիլ-
վէր տուլղուլարըն պու թարաֆարա տա՛-
վէթ էտէրիլ քի, պու նէլ՝ իճրա օլուսման
ուլղուսաղըլըն էօնիւնիլ ալմաղա հիմնէթ
էյլէսին, զիւրա պիւզ ֆրօթէսթանթ օլուրդա
պէօյլէ պիր վէրիլլէ մէ՛սու տէնիլ իլ, հէմ
տէ գաթէն էնալիլ էնալիլ ի մուղայագա ալ-
թընտա սըղըլմագտա իլքէն, պուռն տա եիւք-
լէթմէյի վիճտան գապուլ էթմէլ :

Պէլէն
1888, Փետր. 29

Ա. ԿԻՐԱՎՈՍ ԺԱՄԱՂԱՆԵՍՆ

ՎԵՏԱՅ

'Բէմալը էտէլլէ իւնա էտէրիլ քի, րաղ-
պէթիւ Բըրահամ աղա Գալճեան ուղուս
միւսառէթ տէվամ էտէն խաթթաղտան սօնի-
րա Մարտ 23է միւսառէթ ֆաղար կիւնիւ
սապահլայըն 42 եալընտա օլարըլ հալտէ

թէսիլիլ ի րուհ էտիլ, զէվճէսինի, էվլառը-
նը, պիրառէրինի, վէ հէվա տաթթալընը գու-
րիլ իլլէմէլի հիւզն ու քէտէր էյլէմիլ տիր :

Միւլթէվէֆֆա պիրառէր միւսառէթ ի մէտի-
տէն պէրու փայլթաթտա սաթըն օլուպ,
թաղըրպէն 20 սէնէ տաղէմ, Ամէրիլան խա-
նըն եաթիլմաթ միւնառէպէթիլլէ, Ամէրի-
զանըն Պայպըլ չիւքէթի խըտմէթինէ կիւրիպ,
քէմալը տիգգաթ վէ սառաղաթիլ չալըլտը :
Պա՛տէնու զալման փաթիլ (թէմիլլէ ի զալ-
վանիլ) թա՛պիր օլուսման սէնալթը պիր Ա-
մէրիլալը ուսթառտան էօյրէնիլ, չիմալիլ
գառար Ամէրիլան խաճընտա 'ալիս սէնալթ-
լէ իլլիլիլ էթմէքտէ իտի :

Պու սէվիլիլ պիրառէր պիր չօք սէնէլէր
քիլիսէ վէ ճէմա՛աթ իլլէրինտէ մուհիմ
խըտմէթիլլէրտէ պուլուսմըլ, վէ քէմալը սա-
ռաղաթ վէ իսթիլաթիլ հարաքէթ էյլէմիլ
տիր : Միւլթէվէֆֆա քէնտիլին նէճիլ վէլա-
թիլ թապիլաթիլլէ օլարըլ կիպի, սառաղաթ
վէ իսթիլաթիլլէ քէնտիլինին թաճըլտիլա-
րըն հիւմէլիլին հիւսն ի թէվէճհիւհիւհիւ
զաղանըլ իտի : Միւլթէվէֆֆան պու տաթթ
վէ ալիլալարը քէնտիլէրին սօն իսթիլտա վէ
վէճի միւլարէքէթիլլէրին իլքար էթմէք իլք-
րէ պէօյիլ քիլաթիլալէ ճէնաղէ ալալընտա
հաղըր պուլուսմալար :

Միւլթէվէֆֆա եէտի ալ ագտէմ սինիլ
զա՛աթը 'իլլէթինէ տիւլար օլուպ, իւտէ ի
սըհէթէթ էթմէթ իչիւն պիր չօք 'իլաճար
զուլանըլտը իսէ տէ, 'իլլէթ իլիւն պէ կիւն
տա՛նա զիլաթէ քէսպի չիտաթէթ էյլէտիլին-
տէն, քէմալը սաղը ու մուհաղաթիլլէ
խաթթալըն էյլէմ ու իլքէնէլէրինէ թէ-
համիլ իլէ Բապպան միւպարէք իրառէ-
թիլին իճրաթընա տա՛իւս հաղըր վէ միւ-
թիլ իտի : Խաթթալըլ էյլաթընտա տէֆաթիլ
մէրգուս զիլարէթիլ տէնալը րուհանիլէսի
խաթթաթընա անընլէ գօնէլմըլըն : Անը չի-
ֆա փէլիլ էթմէք իչիւն հէվա ինսանի թէտ-
պիլլէր նաթիլլէ օլուպ, արթըլը եալալմաթըն-
տան գաթիլ իսթիլ օլուսմալընտա քիլիսէլին
չօպանը օլարըլ հաթէպիլլէ, պու հիւզնէն-
կիլ խապէրի քէնտիլին պէյան էթմէյի վա-
ղիլթէմտէն 'առտ, վէ անըն Բիլառտա օլան
իւմալ վէ իմալ խաթթաթընտա քէսպի մա՛-
լուսաթ էթմէյի արղու էյլէտիլ : Միւլթէվէֆ-
ֆա քէմալը սիւքիլէթիլլէ սէօլլէրիլիլ տիրիլ-
լէտիլքտէն սօնկրա, «Եօլիւմտէն ալալ գօրգ-
մամ, պէնիմ Բիլառտա օլան իւմալ վէ ի-
մալըմ սապիլթ տիր : պու հալաթտան ին-
թիլալ էյլէտիլմտէ 0 պէնի իսթիլալալ է-
տէճէք տիր : զէվճէմի վէ էվլառըլ սէմա-
լի ֆէտէրին էյլէրինէ թէսիլմ էթմիլլիլ վէ
ինսանըլմ քի, օ Ձաթ ճէլիլ անլէրի գա-
լըրըլ մուհաթաղա էտէճէք տիր» տէտի :
'Բէնտիլինի զիլարէթ էյլէտիլմ սօն կիւնտէ
«Եթթաթընտա մէլլէք սիմաթ րուհալարը վէ Յի-
սուսը պանա եաղըն կէօրիւլօրուս» տէտի :
Պէն անա 23 իւնիւ մէլմուրը վէ Վահի քի-
թապընը 21 ինճի պապընըն իլք եէտի ա-
լէթիլլէրին օգուլուպ մուլթաթար պիր տու՛ա
էթտիլքտէն սօնկրա, անտէն մուլթաթաթ
էյլէտիլմ, Եէվմի մէլքիւրըն կէնէսինտէ վէ-
ֆաթթընտան եարըմ սա՛աթ գառար էվիլ ի-
քի չօճուղարըն իսթիլալինտէ, զէվճէսի ան-
լէրի կէթիլիլ անըն գուճաղընտա վէրաի :
Անլէրի էօփիլալ սէվաթտէն սօնկրա կէօլ-
լէրինի գալալարագ, րուհուրը քէնտի սէվ-
կիւլիւ Բապպանըն էյլէրինէ թէսիլմ էյլէտի :
Խրիլթիլանըն էօլիլմիւ նէ միւլարէք տիր :
Անըն էօլիլմ կէօլիլսի տէրէսինտէն քէմալը
մուլթաթիլլէրիլ վէ մէտէրէթիլ կէնտիլինի
րէյ էլ 'ալի միւլապէտէ էյլէտիլլիլտէն նէ գա-
տար պէօյիլք թէսէլլիլ մալիլ օլուրուլ :
Ալալըն սառաղ գուլը իչիւն էօլիլմ հալաթ,
վէ մէլար սէմանըն ճէլիլ գալիլտը տըր :

Իսթանպուլ
1888, Ապրիլ 3

Ա. Կ. ԱՍԱՏՈՐԵՍՆ

ԻՆՍՆ

Եարըն կէնէլէրին տու՛ա մէճիլիլ Տօգ-
Տօպրալանըն մէթթէպիլլտէ սա՛աթ 8 1/2 տա
իճթիլմա՛ էտէճէք տիր : Տու՛ա մառտէսի,
«Օլ զէման Եէթման անը թէրք էթտի, վէ
իլլէ մէլէլլէր կիլիլ անա խըտմէթ էտէր-
լէր իտի :» Մաթ. 4, 11,

բալ Պոլսանոց հարպիյէ նազըրը իքէն պիր չիրքէթ թէնքիլ օլունարող, մատենտէն ձէ- նէրալըն 43,000 միւսէստէմ թասլիլըլէրինի ետիրմըլտը: Վէ պիր կիւն ձէնէրող Պու- լոնոցէ Թրանսա հիւքմտարը օլտըղընտա ան- լէրի պէօյիւք քեար իլէ սաթմադ էմէլինտէ իմիլէր:

—Գարարըն էրիմէսի Ալմանիա նէնրլէրի- նին թուղեան էթմէսինէ սէպէսլ օլմուշտըր: Վիսթուլա նէնրի քէնտի աղղընտա եաղըն օ- լուն պիր պէնտի երգարող 428 միւսէպպա՝ միլ պիր մէսաֆէյի պտսմը: Պու սէպէպէ կէչէն հաֆթա էլպին չէնրինին պիր դըմը սու իչինտէ գալմը, վէ էթրաֆտա օլան 77 փարչա քէօյլէրին 30,000 դատար էնալիսի խանէլէրինի թէրք էտիպ գաչմաղա մէնպուր օլմուշտը: Ինքա էտիլէն պէօյիւք սա՛յ ու դայրէթ սայէսինտէ փէք աղ նուֆուս թէլէ- ֆիյաթը օլմուշ իսէ տէ, էքինլէր պօղուլմուշ, հայվանաթմա վէ էմիլաճա տախի պէօյիւք խասարաթ վուգու՝ պուլմըլտըր: Օտէր նէն- րի տախի զիյատէսիլէ եիւքսէլմիշ օլմաղէ, սահիլէ եաղըն օլան քէօյ էվլէրի սաչաղա- րընտէք սու իչինտէ գալմըլտըր: Թաչմըն մուսպիլի «Ալմանիա ուղուշ» վաղըթտան պէրու պէօյլէ պիր ֆէլաքէթէ ուղրամամըլ իտի» տէչիւ եաղմըլ տըր: Պէրլին դաղէթու- լարընըն էքսէրի միւսթաճիյնէ եարտըմ իչիւն իտիէ տէֆթէրլէրի աչըլմասընը թափսիյէ էթմէքտէ տիրլէր:

—Զանդիպար Սուլթանը Սէյտ Պէրկաշ կէչէն հաֆթա սալը կէնէսի քէնտի սէրա- լընտա վէֆաթ էթմիշ տիր: Միւշարիլէյի 'Արապիսթանըն Օման էյալէթինին էն պէօ- յիւք չէնրի օլան Մաշգութտան հէնուգ 'ալ- տէթ էթմիշ օլուպ, փայլթախթա կիրտիքտէն Յ սա'աթ սոնկրա վէֆաթ էթմիշ տիր: Միւ- թէվէֆթա Սուլթանըն եէրինէ պիրտտէրի Սէյտ խալիֆա կէչմիշ օլուպ, միւշարիլէյի Զաթը Զահանէյէ պիր թէլէկրաֆ քէչիտէ էտէրէք, թախթա քէնտինին ճիւղուս էթմիշ օլտըղընը իսպար էթմիշ տիր: Միւթէվէֆթա Սէյտ Պէրկաշ 1870տէ պէօյիւք պիրտտէրի- նին վէֆաթընտա թախթա ճիւղիւս էթմիշ իտի: 1862յէ տէք Զանդիպար 'Արապիսթա- նըն Օման էյալէթինէ թապի՝ իքէն, մէղքիւր թարիխտէ Զանդիպար Օմանտան սյըրլըր: Վէ հիւքմտար խանէտանընտան օլան իքի պիրտտէրլէրին պիրի Օման իմամը գալմըլ, օլ պիրի Զանդիպար Սուլթանը օլտու: Միւ- թէվէֆթա Սուլթան 1873տէ էսիր ախդ ու ի- թասընըն լաղլը պապընտա Խնկիլթէրա իլէ պիր 'աճանաճէյէ կիրտի, վէ 1886նըն Նոյեմ- բեր սյընտա Խնկիլթէրա վէ Ալմանիա իլէ Զանդիպար հուտուտարընը, վէ մէղքիւր իքի պէօյիւք տէվլէթլէրին թախթա թէ'սիւր- լէրինտէ օլան մահալլէրին հուտուտարընը թախթա էտէն պիր 'աճանաճէ իմգալատը:

—Պու հաֆթա գաղէթալարընըն վէֆա- թընը իսպար էթտիքլէրի պաշղա պիր զաթ Միւթթէհիտէի Ամէրիգոնըն Պաշ Հաքիմի Մ: Վէյթին վէֆաթը տըր: Միւթթէհիտէի Ամէրիգատտ Րէ'իտէն սոնկրա մէմլէքէթին էն պէօյիւք մէ'մուրը Պաշ Հաքիմ տիր: Փա- զաթ Րէ'իտին միւտտէթ ի մէ'մուրիլէթի 4 սէնէ վէ չօղ օլտա 8 սէնէ սիւրէ պիրիւր, Պաշ Հաքիմին մէ'մուրիլէթի գայտը հայաթ իւղրէ օլմասը ճիւղէթիլէ, պաշ հաքիմիք, րէ'իպիքտէն տէ իսթիւն տիր:

—Սալը կիւնիւ ալընան թէլէկրաֆլար Մ: Յիւքէնին եէնի դապինէյի թէնքիլ էթմիշ օլ- տըղընը իսպար էյլէտիլէր: Նէնի գապինէտէ միւշարիլէյի Տախիլիյէ նէղարէթինի քէնտի իւղէրինէ ալմըլ տըր: Պու գապինէյէ սա'իր

իքի էսքի պաշ վէքիլէր տախի տախիլ տիր- լէր: Մ: Կօպլէ խարիճիյէ նէղարէթինէ, վէ Մ: տը Յիւքէնիէ Հարպիյէ նէղարէթինէ թա- կին օլունմըլտը: Վէ սոն դապինէնին իքի ա- զալարը մէ'մուրիլէթլէրինտէ իսպար էտիլլէր: Մ: տը Յիւքէնիէն Հարպիյէ նէղարէթինէ նաս- պը սուլ՝ ալտմէթի 'ատտ օլունմաղտա իսէ տէ, մէ'մուրիլին ի միւրիլէթլէրինտէ օլան պիր զաթըն հար- պիյէ նէղարէթինէ թախթինի դայրի թապի՝ ի կէօրիւնմէքտէ տիր: Մ: Կօպլէնին տախի Մ: Յիւքէնիս գատար միւրգէտիր պիր խարիճիյէ նազըրը օլտաղընա չիւպիէ էտիլմէքտէ տիր: Գապինէնին էքսէր ալապը իֆրաթ ճիւղու- լիլէթ ֆըրգապընտան օլտըղընտան, միւթէ- տիլ ֆըրգապընտան իսթիլնտա էտէմէղլէր:

—Թաչմըն մուսպիլիլին զանընճա իլք պէն- տիմիլտէ իչ'ար էյլէմիշ օլտըղմըլ Պուքէշ չուրիլի աչըլտան աչըլա տախիլի պիր մու- հարէպէ չըգարմադ էմիլլէթ թահրիք օլուն- մըլ տըր: Րիւպէթէ կէօրէ, Րուսիանըն Պուքէշ սէֆիլի Մ: Հիթրօլօ մուսպիլի ֆըրգապընտան մուսպիլէթ էթմէքտէ պէօյիւք իշ կէօրիւնը տիր: Մ: Պրաթիանօնըն խարիճի մէսէյի Րուսիայա դարչը օլտըղընտան, Մ: Հիթրօլօ անը տիւշիւրմէյէ չալընպ, մուսպի- ֆադ տախի օլմուշ տըր: Էնալի Մ: Պրաթիա- նօ 'ալէյինտէ զիյատէսիլէ իլգալ էտիլմիշ օլմաղլէ, մուսպիլի ֆըրգապըն րէ'իպլէրինի ումուղլարը իւղէրինէ ալմըլ օլտաղ, 8,000 դատար պիր իլգալիսա՝ Մ: Պրաթիանօնըն խանէսի էօնիւնտէն «Նըրսըղլար հաթիսի մահլ օլուն» տէչիւ պաղըրարադ կէչմիլլէր: Մ: Պրաթիանօնըն տօթլարը պիլէ միւշարիլէյ- հին տախիլի իտարէսինտէ պէօյիւք ուղղուն- սըղըղլար մէվճուտ օլտըղընը իգրար էթ- մէքտէ տիրլէր: Շիմօի մէվլի ի իգթիտարա կէչմիշ օլան մուսպիլի ֆըրգա, Րուսիա վէ Ալմիլիա արասընտա քէնտիլէրին պի թարաֆ գալտաղարընը իտտի'ա էթմէքտէ տիրլէր: Էյէր Րուսիա Րուսիանտան 'աս- քէր կէչիլմէք իսթէտիլնտէ, Րուսիանա գարչը դօմաղ իսէ, Րուսիա չիմտիլիք պուն- տան զիյատէ պիր չէյ իսթէմէղ:

—Մասօվատան ալընան սոն խապէրլէր ի- թալիա 'աղքէրի դօմանտանը Սան Մարգա- նօյո Հապէլլէր թարաֆընտան պիր մէք- թուպ կէօնտէրիլմիշ օլտըղընը պէյան էթմէք- տէ տիրլէր: Պու մէքթուպըն եա պիր է- լէ-ճալա՝, ետիտտ իթալիանըն Մասօվալը թախիլէ էթմէսի չարթըլէ սուլ՝ թէքիլֆէ- լինտէն 'իպարէթ օլտըղը զանն օլունմաղտա տըր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Պունտան իքի հաֆթա էվլէլ, իսթանպուլը էվրօպայա րապթ էտէնէք օլան չըմէնաղքէրին եալընը 13 քիլօմէթրօ պիր մէսաֆէսի, եա- նի Տրօֆօման կէչիտի իլէ Յարիպրօտ արա- սընա տիւշէն եէրին ինչապը պազի գալմըլ իտի: Լէվալըն պէյանընա կէօրէ, Պուլա- լիսթանըն իսթանպուլ մասալսթիւրալը Տօղթօր Վուլգօլիլ Հիւքիւմէթի մէթպուէսի թարաֆընտան կէչէն ճիւղա էրթէսի Սատ- րաղամ հաղըթլէրլէրինէ պիր լա'իւս թաղտիմ էտէրէք, Րուսի Մալիա 1 տէ եօլըն թիւսարէթ իչիւն աչըլա պիլէնէյինի իսպար էյլէմիշ տիր: Մարտ 29 թարիլիլէ Թաչմըն քէչիտէ օ- լունան պիր թէլէկրաֆ եօլըն եալընըլ Յքի- լօմէթրօսընըն պազի գալտըղընը, պունըն իսէ 10 կիւնէ գատար պիլթէնէյինի, հէմ տախի եօլըն Րուսի Ապրիլ ճաա րէսմէն Պուլաղարիսթան հիւքիւմէթի թարաֆընտան քիւշաա օլունմաղընը իսպար էթմէքտէ

տիր: Կրուէֆ չիրքէթինին 12 լօքօմօթիֆ վէ 107 'արապալը վար իմիշ:

—Րուս գաղէթալարը եաղընլարտա իգթի- տէ գաթլէ տիլէն թիւճճարտան Մ: Ամի- րօյա իրապ օլունան իքի մէքթուպարը նէչը էթմիշ տիրլէր: Պու մէքթուպարըն զիյրինէ իմգա եէրինէ «Եէտի քիչի չէթէսի» սէօղիւ եաղըլմըլ տըր: Չէթէնին րէ'իսի եաղմադ պիլ- մէտիլնտէն մէքթուպըն քէօչէյէրինի սիկա- րասըլէ եաղմըլ: Իլք մէքթուպտա մէղքիւր թաճիւրտէն 100 լիւա, վէ իլքինսիսինտէ 123 լիւա թալէպ օլունմըլ: Վէ պու մէպաղը վէրմէք իսթէմէտիլնտէ գաթլ օլունմաղը թէհալտ էտիլմիշ իտի: Պաչաղարա տախի 'աչի մէ'ալտա մէքթուպար կէօնտէրիլալի, վէ պա'ղըրարըն գօրգուլարընտան հաչի թա- լէպ օլունան մէպաղը թէ'տիյէ էթտիքլէրի լիւպէթ օլունմաղտա տըր: Փօլիս էփէյի չօգ քիւնէյէր տէրտէսթ էթմիշ իսէ տէ, էլան գա- թիլլէրին պուլընտըղընա տա'իր պիր խապէր ալընմամըլ տըր:

—Պունտան պիր գաչ կիւն էվլէլ Սօֆիա իլէ Րուսնուգ արասընտա իլէյէն փօթլալը սօյմադ իչիւն պա'ղը մէնճուլ քիմսէլէր թա- րաֆընտան փօթլա իւղէրինէ հիւճուօ օլուն- մըլ իսէ տէ, փանտարմալար անլէրի ֆիւրաթ մէնպուր էտիպ, իլէրինտէն պիրինի տախի եարալալմըլտը: Պու սուրէթլէ էչպիանըն քիմէրտէն 'իպարէթ օլտըղընալալընտըլ տըր: —Թրապլօն վալիսի Սուրուրի փաչա Տի- յարպէրի վալիլիլինէ, վէ Տիյարպէրի վա- լիսի Թրապլօն վալիլիլինէ հաադ օլունմըլ տըրլար:

—Պունտան պիր գաչ հաֆթա էվլէլ Պրու- սա միսիօնէրի Մ: Գրօֆըրալըն զէվճէսինին վէֆաթ էթտիլնի եաղմըլ իտիք: Իչիթաի- յիմիլէ կէօրէ, մէրգուլմէնին կէրիտէ պրադ- մըլ օլտըղը չօնուգ տախի 32 կիւնիւք օլտը- ղը հալտէ վէֆաթ էյլէմիշ տիր: Միւքէտտէր փէտէր, քէնտինէ տէրտաչըլ կէօսթէրէն ճիւղէ էրմէնի վէ Րուս տօթլարա քէնտի մէմուտիլէթինի թագաթիմ էթմէմիլի պիլտէն իսթիւրմալ էյլէմիշ տիր:

—Պիր գաչ այտան պէրու Կոստիկեան պի- րատէրլէրին Ամէրիգայա կէօնտէրալէրի Շարգ էթթիպարը՝ էթթիպա տուն ֆիլէթ դօ- նուլմըլ իտտի'ալըլէ Զիգալօ կէօմիլլէրինտէ ալը դօնուլմըլ իտի: Զիքր օլունան պիրա- տէրլէրին մէ'ալէյի պա թահրիլար իսթան- պօլ թիւսարէթ օտապընա 'արգ էթտիքլէրի, թիւսարէթ օտապընըն տախի մէ'ալէյի պիր դօմիլթէ վասըթալըլէ թէֆթիլ էտիպ՝ Կոս- տիկեան պիրտտէրլէրին դօտուգալը ֆիլյէ- թին թամմ իսթանպուլ ֆիլյէթի օլտըղընը թատիգ էթտիլի, վէ պու չէհատէթնամէնին խարիճիյէ նէղարէթի հէմ տախի Ամէրիգա գօնօլօթիանէսի թարաֆընտան թատիգ օ- լունարադ Կոստիկեան պիրտտէրլէրէ վէրիլ- տիլ մա էլ մէմուտիլէ իչիտիլմիշ տիր: Իւ- միտ էտէրիլ քի պու չէհատէթնամէ մահա- լինէ վաալ օլտըղտա մէ'ալէյի գալտալթ պալաչ պիր սուրէթտէ հալլ օլունմաղա տըր:

—Իսթանպուլ թիւճճարընտան Յարուլիւն էֆէնտի Միլիքէլալմեանա իւչիւնճիւ իւլթ- պէտէն պիր գըթ'ա Մէճիտիլէ նըչանը վէրիլ- տիլի մա էլ մէմուտիլէ իչիտիլմիշ տիր:

ԱԳՉԷԼԵՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Մարտ 26/7, 1888

Է. ու. [գաղ. քէսլը] 43 24 | Բ. Էօյսէհմ. 39 73
Թասֆէյէ ի Տիւլ. Գալմ. 13 40 | Իսթիգ. Տախ. 33 38

ԱԳՉԷ ՖԻՅԱԹԸ, լիւա Օւմ. 100 ղըլտան

Եւթիլի	408 10	Փօլ	90 33
Եւթալի	402 20	Նափօլէօն	88 46
Պէլիլ	404 40	Գրիմի	51 45
Ալթըլ	404 40	Լիւա Ինկիլ	444 6

Մանէթ գալմէ 40 60

ԻՍԹԱՆԳՈՒԼՍՍ

Ա. ՅԱՌԵ ՊՅՅԱՆԱՆ ՄԱԹԱՄԱՐԱՆԱ ՔԱՊ՝ ՕԼՈՒՄԸՇ ՏԵՐ
Ֆիւնճանճըլար Էօգուլը Ամէրիգան խան